

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 790.

CHICAGO, ILL., 2. novembra (November 2nd), 1922.

LETO—VOL.—XVII.

Upravišтво (Office) 3629 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Evropske zmešnjave.

Reakcija v boju z novo civilizacijo.

Po skoro štirih letih, odkar je bila končana svetovna vojna in proglašen mir, je svet še vedno v kaotičnem stanju in vojna za odpravo vojne je pustila za seboj neštete vzroke za nove vojne. Evropski in azijski kontinent sta kakor dva vulkana, grozeča vsaki čas izbruhniti. Politični in gospodarski potresi so vsakdanja prikazen, kakor potresi v okolišu ognjenikov in ljudstvo je v neprestani nevarnosti, da ga objame metež vojne lave, kakor so v nevarnosti stanovniki v okolici vulkanov, v katerih osrčju kipi in vre.

Nemčija se zviija v gospodarskih krčih. Dan za dnem vse od časa, ko je bil podpisan versailleski mir, prihajajo iz Nemčije poročila o grozeči nevarnosti popolnega gospodarskega poloma te nekdanj mogočne industrialne in imperialistične države. Ampak versailleski mir gloda naprej. Francija, čuvarica tega mira, pazi, da se ne prelomi nobene točke, zapisane na pergamentih versailleskega mira, ki ni nikomur prinesel miru, pač pa polome, sovraštva, gospodarske krize in vse polno novih vojnih nevarnosti za ves svet.

Bankirji konferirajo, diplomatje se posvetojujejo, rešitve pa ne ve nihče izmed onih, ki imajo v rokah vajeti današnje družbe. Rešitev je zapopadena v novi ekonomski uredbi, ta pa ni zapisana v programu kapitalističnih vlad.

Anglija, ki je s pomočjo vojne dobila nove kolonialne posesti, je hotela povečati svoj vpliv tudi v takozvanih neodvisnih deželah v Mali Aziji in drugod. Francija ji je tekmovala. Načelo samoodločevanja narodov je bilo zavrženo prvi dan po premirju, in v ospredje so prišla vprašanja petrolejskih vrelcev, rudniki, morska pota itd. In tako se je igra nadaljevala za olje, za premog, železo, gozdove, razne rude, morskala in druga vodna pota, za strategične meje, za podjarmljenje narodov. Vojna na bližnjem vzhodu se je nepretrgoma nadaljevala. Grki in Turki so se topli za interese angleškega in francoskega imperializma. Ampak igra ni šla gladko ne za Pariz in niti ne za London. Končno je London izgubil, če ne bo s spretnostjo svoje diplomacije dobil nazaj nekaj tega, kar je vzel Kemal paša z orožjem.

Grčija je bila tepena, njene sanje o obnovitvi bizantinskega cesarstva so se razpršile in Turki so zopet resnični gospodarji Carigrada. Grčija je kot država postala čez noč brezpomembna v militarističnem in gospodarskem pomenu besede, kakor se jo tolmači v današnji družbi. Kralj Konstantin je bil odstavljen in revolucionarji so zavladali. Poraz grške armade je prinesel Grčiji revolucijo posebnega kova, ki za grško ljudstvo ničesar ne pomeni. Oficirji so se naveličali svoječasno Venizelosa, pa so pozvali izgnanega

kralja nazaj. Sedaj so kralja zopet izgnali, postavili drugega, proglasili diktaturo in delali overture Venizelosu, ki pa bi v sedanji situaciji ne mogel pomagati izčrpani grški državi iz blata, v katerega je zagazila po krivdi Venizelosome politike prav tako kakor po krivdi kralja Konstantina. Ampak glavni krivec je ljudstvo samo in dokler ne bo ono izvedlo revolucije, najprvo v svojih glavah, bo dežela le žoga v rokah imperialističnih politikov.

Turčija, "bolni mož ob Bosporu", je pokazala, da je njeno orožje še jako, za kar se ima zahvaliti sovjetski Rusiji, ki je s svojo spretno politiko prizadejala angleškemu imperializmu v Orientu precej občutnih udarcev. Sevreska pogodba, ki je razdejala Turčijo, je zrušena in v kratkem bodo kovali novo, istotako na imperialistični podlagi. Razlika bo le v tem, da na novi konferenci Turčija ne bo več kot poražena sila, ampak kot zmagovalka Grčije. V Parizu in Londonu so se premislili in sklenili na to konferenco povabiti tudi Rusijo. Ni kazalo drugače. Rusija je sila, ne ravno zato ker je velika, ampak zato, ker se je izkazalo, da je njen sedanji režim utrjen in ga ni bilo mogoče vreči, največ pa zato, ker je njena armada sila, kakršnih je danes malo na svetu. Bolgarija, ki krvavi pod težo miru, kakršnega so ji naprtili zavezniki, tudi čaka prilike, kedaj se bo mogla otestiti svojih neprostovoljnih spon. Ves Balkan je vulkančen in še bolj Mala Azija. Rusija išče potov ki bi jo vodili v uspešno rekonstrukcijo in pri tem konferira na levo in desno, toda ovire so ji še ogromne, ker se kapitalistična družba ne more sprijazniti z mislijo, da bi bila mogoča poleg kapitalističnih vlad še kaka druga, ki naravnost izjavlja, da je protikapitalistična. Poljska preživlja gospodarsko krizo, baltiške deželice životarijo, Japonci zapuščajo Sibirijo, Vladivostok je prešel v roke daljnjevzhodne republike, kar pomeni skoro isto, kakor da je prešel pod oblast sovjetske Rusije. Ampak v Sibiriji še ni miru, Japonci se niso odrekli imperialistični politiki. Poljska in Romunija vidita v Rusiji še vedno nevarnost svetovnemu miru. Slabo vest imate in ne brez vzroka. V tem je ruska "nevarnost".

Anglija preživlja sedaj občutno krizo. Lloyd George je doigral in na površje so prišli toriji, ki ne mislijo prav nič olepašavati angleške imperialistične politike. Velika Britanija je doživela zadnje čase precej diplomatičnih porazov, posebno na bližnjem vzhodu, zato je moral Lloyd George s krmila britanske državne ladje.

Anglija ima še neko drugo nevarnost, ki se jo enako boje Lloyd George in njegovi liberalci, kakor reakcionarji, ki so sedaj na krmilu. To je delavska

nevarnost, kakor jo imenujejo elementi, katerim je nevarna. Delavstvo v Angliji je kljub krizam ojačalo svojo moč, česar se ne more reči o delavstvu v drugih deželah. Ampak tudi angleško delavstvo danes še ni v stanju prevzeti vladno in pri prihodnjih parlamentarnih volitvah, ki se bodo vršile v kratkem, še ne bo doseglo večine. Vzlic temu, angleško delavstvo pomeni resnično nevarnost angleškemu kapitalizmu. Raditega napori torijev, da se jo odvrne in oni se čutijo sposobnejše od dosedanje koalicijske vlade poraziti naraščajoči vpliv delavskega razreda. Tudi v Angliji se vrši revolucija, ki je drugačne od one na Grškem in za angleško ljudstvo veliko več obetajoča.

V Jugoslaviji je še vse tako kakor je bilo. Poleg številnih notranjih zmešnjav in nestabilnosti je zadela mnogo njenih provinc suša in ljudstvo gladuje. O prvem navdušenju po zedinjenju ni ne duha ne sluha in številne stranke so v ljutem medsebojnem boju. Delavsko gibanje v Jugoslaviji je v razsulu in treba ga bo graditi z nova, kako, o tem si prizadeti faktorji še niso edini, zato tudi ni prav nobenega edinstvenega delavskega gibanja, ki bi bilo v interesu dežele tako krvavo potrebno.

Nemška Avstrija je ena velika hiralnica. Kjer nič ni, tudi ni kaj vzeti in tako je deželica prepuščena sama sebi. V nji se v glavnem tepeta dva elementa, socialistični in klerikalni. Ampak ne eden ne drugi ne more spraviti deželo v boljši položaj, kajti zato bi bilo treba spremeniti marsikaj izven meja Nemške Avstrije.

Čehoslovakija je izmed novih držav v najboljšem položaju, toda ona je navsezadnje le del v evropskem metežu. Njena stabilnost je odvisna od poteka razmer v sosednjih državah.

Splošnemu kaosu so prišli na pomoč še italijanski fašisti, ki so se polastili vlade, da uveljavijo v svetu ime "slavne Italije". Benito Mussolini, glavar fašistov, katerih simbol je črna srjaka, je prišel na krmilo Italije. Taka je najnovejša revolucija v Evropi. Na Grškem oficirji, v Angliji torijji, v Italiji fašisti. Izmed vseh je najizrazitejša ona v Italiji in evropskem miru tudi najnevarnejša. Najbolj nevarna pa je Italiji sami.

Pred dvema leti, ko so se pričeli italijanski delavci polasčati kontrole nad industrijo, je vzkliko fašistično gibanje, podpirano od italijanske buržvazije in kapitalizma. Delavstvo je napravilo predčasen korak, ki se je končal z neuspehom, temu je sledil razdor v delavskih vrstah in na to ljut medsebojni boj, fašizem pa se je odel v plašč patriotizma in se jačal bolj in bolj. Fašisti so pričeli z nasilnimi dejanji; rušili so delavske domove, tiskarne in kooperative, napadali delavce in izgrede so se dogajali po italijanskih mestih vsaki dan. Veliko delavcev je bilo v teh bojih ubitih, in najslabše pri tem je bilo to, da je moč organiziranega delavstva postajala vsaki dan šibkejša in moč fašistov jačja. In dogodilo se je, da so fašisti zrastle preko glave celo tistim, ki so jih negovali in jim dajali potuho. Končno je celo vlada postala napram njim brez moči in Mussolini je postal diktator Italije. Fašisti so simbol italijanske reakcije in imperializma, toda njihova posebnost je v tem, da imajo svojo moč v ljudskih množicah, predvsem v dijaštvu, pa tudi veliko delavcev in takozvanega srednjega sloja je v njihovih vrstah. Po številu niso ravno jaki, kajti imajo le okoli milijon organiziranih pristašev. Da so si pridobili moč, je pripisati njihovi taktiki nasilja in terorizma. Tudi kralj je na njihovi strani, istotako d'Annunzio in ves italijanski šovinizem. Predno se je prejšnja vlada umaknila, je proglasila preki sod proti fašistom, toda kralj ga ni hotel podpisati, pač pa po-

veril vlado Mussoliniju, ki je v svojem proglasu dejal, da ne bo nastopal proti delavstvu, če bo mirno, v nasprotnem slučaju pa bo rabil silo, kar mu je brez dvoma verjeti. Socialistične liste je zatrl, ravno tako komunistične. Prva poročila, potem ko so prišli na krmilo fašisti, so pripovedovala, da se je komunistična stranka kot javna organizacija razpustila. Mussolini je za aneksijo Dalmacije in za "osvoboditev" Črne gore. Pod nazorih fašistov je Jadransko morje italijansko jezero in sredozemsko morje je italijansko morje. Mussolini bo skušal v zavezniški diplomaciji uveljaviti ugled italijanske države, ki je po vojni zelo trpel in se Italije ni na nobeni konferenci mnogo vpoštevalo.

Fašizem ne bo imel dolgo življenje. Italija je revna in fašistični teror ji ne bo prinesel blagostanja. Pač pa jo utegne priversti v mednarodne zapletljaje, posebno z Jugoslavijo.

Vojna je bila katastrofalna za človeštvo in iz nje bi se ljudstva lahko veliko naučila. Toda človeštvo se počasi uči. Kapitalizem je v krizi, kakor še nikdar ne, kljub temu je ljudstvo še nesposobno, da se ga otrese in ga nadomesti z boljšo gospodarsko uredbo. Mase so nevedne in se tekom ene generacije le malo nauče. Rešitev človeštva je v socializmu. Ampak dokler ga ne bo znalo uveljaviti, dokler ga ne bo razumelo, bomo živeli v kaosu kakor je danes. Polegel se bo, ampak vzroki za nove zapletljaje bodo ostali. In eden glavnih vzrokov je nevednost, ki vlada med ljudstvom. Inteligentno, razumno delavstvo je edina sila, ki bo privedlo družbo v novo bodočnost. Takega delavstva je danes še malo. Veliko dela je še pred nami, številne krize bo še treba prebresti in doprinesti še ogromne žrtve. Tak je razvoj, ki se ga ne more preokčiti.

Politična izobrazba, politična akcija in politični stroj.

TAJNIŠTVO J. S. Z.

II.

Socialistično gibanje, katerega nauki segajo bolj v bodočnost kot v sedanost in ki mora rasti v realiziranju na podlagi materialistične idejnosti in ne utopizma, ni bilo menda nikjer tako omalovaževano in odrivano v stran kakor ravno v Ameriki. Nele posedujoči razred, ki ima dobre vzroke za nasprotovanje, temveč tudi delavski razred, kateremu je to gibanje v prvi vrsti posvečeno, se mu je upiral in se mu v veliki meri upira še danes kot v ne eni drugi deželi. To je za socializem v Ameriki prikazen, ki se ji čudijo vsi evropski socialistični misleci. Toda kdor pozna zgodovino naglega ameriškega gospodarskega razvoja in duševno razpoloženje, ki se je z njim rodilo, se tej prikazni ne bo prav nič čudil.

Amerika je s svojim naglim gospodarskim porastkom utopila samega sebe v grobi bizniški materializem, ki je moral postati po individualnih načelih sam sebi cilj. Kjer je v Ameriki kaj idejnega, je izposojeno iz svetega pisma, kajti idejnega življenja si ta grobi materializem ni mogel ustvariti — ni imel časa za to. Adoptiral je enostavno razne "Salvation Armies", ki so zgrajene po svetopisemskih načelih. To daje ameriškemu idealizmu hipokritično lice.

V Ameriki imamo razne demokratične ustanove kakor šole, kolegije, postavodaje; za popolnejšo demokracijo imamo tudi referendum, čeprav brez odpoklica in razne druge stvari, s katerimi se ne morejo po-

našati niti najnaprednejši narodi v Evropi. Ali vse to ne sloni na kakšnih konkretnih idejah, izvirajočih iz kakšne določene življenske filozofije, temveč na zgolj praktičnih vidikih — takih, ki se imenujejo kapitalistični interesi. Tudi drugod je tako, ampak ne v takem obsegu in tako popolno kakor v Ameriki. Ameriški kapitalizem kontrolira vse te "demokratične" zavode in spušča iz njih "demokracijo" v predpisanih dozah. Tako stvar ni nevarna za demokracijo — to je za njihove interese — poleg tega pa dobiva ta razred povrh še kredit za očetovsko skrb. Ker je ameriški kapitalizem še mlad, je naravno, da se smatrajo njegovi predstavniki in drugi ljudje brez kapitala vzlic temu ena velika družina, ki mora imeti skupne tradicije, čeprav se križajo gospodarski interesi. In te tradicije si je znal ameriški kapitalizem med ameriškim delavstvom s svojimi demokratičnimi dozami kaj spretno ohraniti. Kaj čuda torej, če je življenska filozofija gornje in spodnje plasti, to je kapitalističnega kakor delavskega razreda v Ameriki radi tega zgodovinskega ozadja, zelo sorodna. Tako je čisto umevno, če pobira eden nope, drugi pa posamezno klasje, in da je eden pogačo, drug se pa zadovolji z drobtinami, ki padajo raz mize. Njuna vzgoja je "vsak za se, kakor kdo more."

V začetku sta bila vsak za se individualno, pozneje, ko so nastali trusti in se je bil individualizem, kakor sta ga poznala, skrhal, se je to razmerje preneslo sicer v druge oblike, ali prvotno načelo, da ima eden pravico do snopov in pogače, drugi pa do posameznih klasov in drobtin, je ostalo. Da bi odpravili skrbnike za dobavo pogače in s tem pobiratelje drobtin, pa skrbeli za pogačo vsi skupaj — kolektivno, tega individualizem ameriškega delavca ni mogel zapopasti. Prevelik sebičnej, prevelik bizniški materialist je bil, brez kake ideje za splošno družbo, pa se je bal, da se v družbi ne izgubi in da ne bi bil ogoljufan za svoj delež. Po naukih, ki jih je zajemal iz svojih sovrstnikov, sedanjih kapitalistov, je vedel samo to, da uspe poedinec. Pozneje so ga razmere prisilile, da je šel v družbo, v delavsko organizacijo ali unijo, saj je šel tudi njegov srečnejši sovrstnik — gospodar — v trust, toda prvotno obema znano stališče: "vsak zase, vsaka stroka zase, vsako mesto zase, vsaka država zase in vsaka dežela zase — vse zase", je obdržal. Mednarodnost, vzajemnost, solidarnost in vsa tista gesla, ki so se jela pojavljati pričo družabnega razvoja samega, mu niso šla k srcu ne v glavo.

Kako pridobiti tako življensko zasukanje ameriškega delavca za nove nazore o življenju in ga iztrgati iz tradicije, v katere ga je zapletel kapitalistični razred, in kako mu vdahniti idejo prave demokracije na vsi črti življenja, je bila naloga ameriške socialistične stranke, ki se je bila organizirala pred enainvajsetimi leti.

Delo za ta duševni preobrat ni bilo lahko, saj so ga poizkusile pred njo že druge socialistične organizacije, samo s to razliko, da nova stranka ni hotela zbasati v njegovo glavo vseh tistih suhih teorij, ki so se jih držale prejšnje socialistične frakcije, temveč da se tolmačijo zadeve dežele tako, kakor jih more ameriški delavec najbolje zapopasti. Z drugimi besedami, nova stranka je uvaževala zgodovinsko ozadje ameriškega razvoja in duševno razpoloženje, ki je s tem ozadjem v zvezi, prepuščajoča vse detajle bodoče socialistične družbe za pozneje, ko se politično razmahne in dobi dovolj privržencev za izvajanje minimalnega in končno maksimalnega programa.

S tako umerjenim delom je začela stranka rasti takoj od začetka, in leta 1912 je imela že 75.000 orga-

niziranih članov, pri volitvah za predsedniškega kandidata pa je dobila nad milijon glasov. Okrog nje so se začeli zbirati profesorji, učitelji, misleci, farmarji — ljudje vseh poklicev. Prirejevali so se shodi, predavanja, naučni tečaji o politiki in ekonomiji in tiskalo in porazdelilo se je letakov razne socialistične vsebine na milijone komadov. Priglaševati so se jele razne narodnostne skupine za sodelovanje v formi narodnostnih federacij itd. Začelo se je intenzivno delo o načrtih za izvajanje minimalnega programa v legislaturah in zveznem kongresu. Vse to je izgledalo, kakor da dobi politična izobrazba ameriškega delavstva enkrat vendar tisti zamah, ki je bil tako težak in ga razni socialistični elementi preje niso mogli spraviti v delovanje.

Toda prišla je vojna — pojav, ki pride menda kakor nalašč, da se preizkusijo teorije in človeški napredek. Vojna je našla žal po vseh kontinentih ljudi še nezrele za izvajanje tega, kar so imeli v svojih programih ali zapovedih. Kajti doli od cerkvenih organizacij, nad tisoč let starih, z zapovedjo "ne ubijaj!", pa do največjih pacifistov in socialistov, so bile vržene z vso silo razmer v vojni metež. Bizniški materializem, ki ga je gojil svetovni kapitalizem generacije, je obvladal — kakor da je vzel svoj vzor direktno iz Amerike! — v vseh plasteh in kontinentih! Posledica tega meteža je bila, da so se radi držanja bodisi radi revolucij ali vojne same, razne frakcije ločile druga od druge. Ni bilo mogoče drugače.

Politični stroj ameriškega delavstva pri tem metu ni bil izvzet, temveč je trpel več kakor njemu sorodne tvorbe drugod, največ zato, ker je bila njegova podlaga še nova in neutrujena. Čudo je samo v tem, da se ni popolnoma sesul. Socialistična stranka, ki je ta stroj, se popolnoma zaveda tega, pa čaka, da duševna vznujanost pri raznih frakcijah poleže. To se zgodi, čim se vsaka posamezna frakcija začne zavedati dejstva, da se je v vojni zgodilo marsikaj, kar ni mogla kontrolirati nobena, še tako samozavestna in čista frakcija, in da je vsled tega vsako sumičenje ali domnevanje, da bi bila ta ali ona frakcija lahko preprečila ali odvrnila razmere, ki so jih takrat zagrnille, odveč. Odveč enostavno vsled tega, ker je tako modrovanje neplodno in kar je glavno: ne služi okrepitevanju delavskega razreda, temveč okrepuje akcije tistih, ki so proti delavski solidarnosti in enotni fronti. In ko pride pri vseh frakcijah do tega spoznanja, tedaj bo podlaga socialistične stranke, političnega stroja ameriškega delavstva popravljeno in utrjeno bolj kakor je bilo kdaj poprej, in njeno politično izobraževalno delo se bo nadaljevalo v vse večji in večji meri.

Prav ima sodrug Debs, ko pravi, da je treba Socialistično stranko reorganizirati in da je v nji dovolj prostora za vse frakcije.

Zakaj tudi ne?

Ali naj se mar socialisti ravnamo po tradicijah ameriških kapitalistov, katerih geslo je vsak zase, kakor se ga drže žal še v tako ogromni večini ameriški delavci, ko nasprotujejo vzajemnosti, kooperaciji in družabni odgovornosti? Ali naj se res bojimo vtopiti naše interese, ki morajo biti skupni, v interese skupnega delavskega gibanja?

Pravi socialist odklanja vse take predsodke, ker želi, da je politična akcija, politična izobrazba in političen stroj delavskega razreda jak in kot tak vedno kos svoji poklicani nalogi.

Socializem ni le vprašanje konsuma, ampak pred vsem vprašanje produkcije.

Hrvatima, Srbima i Slovencima u Americi!

Draga braćo i sestre!

Glasovi, koji nam dolaze iz zemlje, u kojoj smo i mi ugledali svjetlo dana — glasovi iz Jugoslavije; glasovi naših očeva, majka, braće i sestara, naših prijatelja i rodbine, prikazuju nam jednu tužnu sliku stanja našega naroda u nekim krajevima stare nam domovine. Što je lanijske godine bio kruti udes ruskog naroda, koji je postradao i na tisuće umirao od gladi, to ove godine prijeti našem narodu u Dalmaciji, Lici, Hrv. Primorju, Herceg-Bosni, Crnoj Gori i drugim nekim dijelovima naših zemalja.

Prema najnovijim vijestima, koje iz kraja stižu, naš siromašni narod zadesila je ove godine jedna užasna nesreća. Usjevi su svi izgorjeli radi strašne suše ovog ljeta, i već sada vlada tamo oskudica, stradanje i glad.

Čak i oni seljaci iz pomenutih krajeva, koji su u redovitim godinama imali žita i za prodaju, ove godine će već o Božiću morati gladovati. I kad znamo da ovako stoji sa bolje stojećim seljacima, lako je svakome pojmiti, što će se dogoditi sa onom našom sirotinjom, koja je u najboljim i najrodnijim godinama gladovati morala. Dogoditi će se, braćo i sestre, ono, što se je lanijske godine događalo u Rusiji — a događja se i danas — da će naša braća i sestre, naši očevo i majke, naši prijatelji i naš narod uopće — pomrijeti od gladi!

Braćo i sestre!

Mi, kao malobrojni narod u ovoj zemlji, učinili smo prema našim skromnim snagama, koliko smo mogli da pomognemo utažiti bijedu ruskog naroda, koji je od suše postradao. Na djelu pokazali i izkazali su se svi oni, koji sirotinju i bijedu mogu razumjeti. Tek je protiv tog čovječanskog rada ustajalo nekoliko sebičnih stvorova, radi sebičnih ciljeva! Kruta ali zbilja života i udes, koji ne poznaje ljudske dobre, kao ni loše — strane, jedna prirodna sila, koju ljudski um još nije uspio obuzdati — prijeti ove godine, da strašnom kosom gladi pokosi na tisuće nevinih života našeg naroda.

Izvršujući odbor Narodne Hrvatske Zajednice, svijestan svojega teškog položaja i dužnosti, uzeo je u pretres ovo tužno stanje našeg naroda u starem kraju, i jer je ovo pitanje koje se nemože odgadjati na duga vremena, došao je do zaključka, da ovime pozove sve naše članstvo u Americi na zajednički rad za pomoć onim našim stradalnicima, za koje će to značiti jedini spas, da se održe na životu, — da ne umru od gladi!

Da naša pomoć bude što uspješnija i što brža, izvršni odbor ovdje nepristrano daje nekoliko sugestija, kako da se radom za sabiranje pomoći našem narodu odmah započne, i kako da se ta pomoć odmah privadja namjenjenoj svrsi:

Prvo: Za pomoć u sabiranju, držimo, da je dužnost, da sudjeluju sva naša hrvatska, srpska i slovenska potporna, prosvjetna, politička i vjerska društva;

Drugo: Da se predstavnici svih ovakvih društava što brzim načinom sporazume, zakažu jedan sastanak, na kojeg bi izaslali svoje prestavnike, koji bi sačinjavali jedan odbor za rukovođenje svim poslovima u koloniji, a iz kojeg bi se opet morao izabrati uži odbor za vršenje raznih dužnosti.

Treće: Da se glavni odbori svih naših Zajednica, Saveza, i drugih manjih neodvisnih društava odmah stave u pismenu vezu; imenuju po dva ili najmanje jednog člana u "Izveštajni Odbor" (Publicity Committee) i da slične lokalne odbore izaberu sva naša društva — odsjeci — u mjestima, gdje je to moguće i shodno; da lokalni odbori šalju glavnom izvještajnom odboru vijesti o radu za sabiranje pomoći u svojoj koloniji; primaju od glavnog izvještajnog odbora vijesti podesne za štampu stranih narodnosti kao i za propagandu među našim narodom.

Četvrto: Da se svi odsjeci naših zajednica i razna pojedinačna društva primu odmah sabiranja novca za ovu svrhu; da priredjuju skupštine, zabave, kolekte i u većim gradovima upriliče "Tag Day" na ulicama, gdje bi od ostalih žitelja ove zemlje ubirali prinose;

Peto: Da odredjeni odbor podje kod raznih američkih imućnijih ljudi, koji se u njihovom mjestu nalaze; da im rastumače stanje našeg naroda i zatraže ih pomoć;

Šesto: Da se stupi u vezu sa Američkim Crvenim Krstom i ostalim dobrotvornim ustanovama u ovoj zemlji, koje postoje za ovakovu svrhu.

Braćo i sestre!

Ovo bi bili tek temelji početnog rada, a o daljnjem razvoju i potrebama, koje se odnose na ovo, donasati ćemo redovito izvješća u našem organu, i nadamo se, da neće ni ostala naša štampa preko ovoga mučke prijeći.

Svi prilozi, koji se odmah uberu za ovu svrhu, neka se šalju na brata blagajnika NHZ. Vinka Vuka, 1012 Peralta Street, N. S., Pittsburgh, Pa., kojeg će izvješće za sav primljeni novac, uz ime svakog pojedinca, biti iznešeno u "Zajedničaru".

Sva ona društva, a ima ih nekoliko, koja su do sada priredjivala zabave u korist hrvatske sirotinje, i novac imaju još u svojim blagajnama, neka ga odmah sada šalju, da se ovim putem privede odredjenoj svrsi.

Za informacije o daljnjem radu, potpisani stoje na raspolaganje svima pozvanim.

Očekujući, da će se naš narod odazvati pozivu stradalnika iz naših krajeva, kao što se je i do sada uvijek i svakom plemenitom djelu odazivao, bratski Vam pozdrav, za izvršni odbor Nar. Hrvatske Zajednice, — Tomo Bešenić, gl. predsjednik, Frank Mavrić, gl. tajnik.

Kapital je kreatura dela — toda kreatura je postala veća od njegovega stvarnika in se je povzpela nadenj.

Ali ste se že zavzeli, da pridobite socialističnemu klubu vsaki mesec vsaj enega novega člana in socialističnemu listu vsaj enega novega naročnika?

"Proletarec" je list, ki poučuje čitatelje o vseh dnevnih dogodkih in jih komentira s socialističnega stališča. Priobčuje informativne članke in poroča o vsem delavskem gibanju in o aktivnostih vseh delavskih strank in struj. "Proletarec" je edini slovenski delavski list, iz katerega razvidite natančno sliko svetovnega delavskega gibanja. Naročajte in širite ga. Čim več naročnikov, večji bodo dohodki, in čim večji dohodki, tim boljši in popolnejši bo list.

Glad v Jugoslaviji.

Na prednji strani v tem listu je priobčen apel gl. odbora N. H. Z. za pomoč bednemu prebivalstvu v Jugoslaviji, v krajih, prizadetih od suše. Apel našteva ene izmed teh krajev, kot Dalmacijo, Liko, Hrvatsko Primorje, Bosno in Hercegovino in Črno goro. Suša je razun teh dežel zadela tudi mnoge druge kraje in tudi Slovenija ni bila izvzeta.

Ni nam znano, če je jugoslovanska vlada podvzela kake korake za odpomoč SVOJEMU prebivalstvu. Niti nam ni znano, če se je v Jugoslaviji SAMI formirala kaka organizacija, ki bi si vzela za nalogo voditi pomožno delo.

Iz apela N. H. Z. ni razvideti, da bi tam obstojala kaka organizacija, niti, če se je kaka organizirana skupina v Jugoslaviji obrnila za pomoč na ameriške Jugoslovane.

Da vlada v Jugoslaviji ni taka, kakršna bi bila lahko, to je boljša od sedanje, četudi bi bila kapitalistična, vemo. Tudi vemo, da je vlada navadno odsev večine prebivalstva v državi. To velja za Jugoslavijo, za Zed. države in vsako drugo deželo. To seveda ne pomeni, da je treba držati križem roke, kadar je prebivalstvo te ali one dežele v stiski. Če zadene glad, povzročen od suše ali kakršnekoli druge nezgode, prebivalstvo Jugoslavije ali katerekoli druge dežele, je dolžnost tistih, ki lahko pomagajo, četudi še tako malo, da pomagajo. In ker jugoslovansko prebivalstvo nima pričakovati pomoči skoro od nikoder iz tujih dežel, je edini vir pomoči v jugoslovanskih izseljencih v Zedinjenih državah.

Na zadnji seji eksekutive J. S. Z. se je razpravljalo o tem apelu. Posamezni člani so bili mnenja, da je treba za uspešno akcijo dobre organizacije tukaj in tam, in da je treba tudi dobrih podatkov, ki bi prikazali situacijo v čim jasnejši luči. Izvolila je dva člana v sugestirani odbor, ki imata nalogo iskati nadaljne informacije in ko bo organizacija za to kampanjo formirana, se prične z akcijo kakor bo najboljše mogoče.

Jugoslavija ni revna dežela. Tudi blokirana ni bila, dasi se mora priznati, da je med vojno silno trpela, posebno Srbija. Ampak glad, posledica suše, je zadela najbolj tiste kraje, ki so bili preje pod vladno črnoholto monarhije. Sposobna vlada, zdrava agrikultura, pametno gospodarstvo, vse to bi deželi v teku par let lahko prineslo blagostanje. Ker vsega tega v Jugoslaviji še ni, bo posebno v zaostalih krajih države vladalo pomanjkanje in mizerija še dolgo časa. Dalmacija je bila tudi pod Avstrijo revna, isto tako Hercegovina in mnogi drugi kraji. Za povzdigo poljedelstva in za ljudsko vzgojo se je v teh krajih zelo malo delalo v zadnjih par desetletjih. Tudi sedaj se ne dela veliko. Za ljudsko probujo v pravem smislu besede se trudi malokatera vlada. Zato ga morajo probujati in vzgojevati tiste sile, katerim so ljudski interesi, ljudsko blagostanje in ljudska izobrazba prvi in glavni zadatek. Kajti, dokler bo ljudstvo živelo v temi, dokler ga bo obvladoval duh vraževerstva, dokler bodo njegovi vodniki popi, ne bodo nobene pomožne akcije trajno ublažile bede. Zato je najboljša pomožna akcija zgoja, taka vzgoja, ki dvigne človeka na višino človeka.

Priznamo, da so v časih kriz pomožne akcije za gmotno podporo absolutno potrebne. N. pr. Rusija, ki je zadnje leto silno trpela vsled suše. Miljoni njenega prebivalstva so bili izročeni gladi. Svet ji je prihitel

na pomoč in med prvimi, ki so prihiteli s pomožno akcijo v prid ruskega prebivalstva, je bila naša J. S. Z. V isti meri je pripravljena sodelovati pri vsaki pomožni akciji, ki ima za cilj pomagati tistemu prebivalstvu Jugoslavije, ki je pomoči najbolj potrebno.

Blago in kapital.

Prehod iz stare meščanske družbe v moderni kapitalizem je držal skozi kmetovalstvo in malo obrt.

Kmetiška rodbina si je prvotno vse svoje potreščine sama preskrbovala. Sama si je pridelovala vsa sredstva za prehrano, izdelovala je vse orodje, vso obleko za svoje člane, sama si je postavila vse domovanje in v kolikor ni mogla opraviti vsega dela sama, so si poljedelci pomagali drug drugemu. To se še danes vrši v mnogih krajih, posebno v gospodarsko zaostalih deželah, kjer je industrija šele v povojih. V Zedinjenih državah n. pr. je tudi poljedelstvo industrializirano. V velikih delih današnje Rusije in v mnogih drugih evropskih in azijskih deželah pa je še primitivno.

Prvotno je kmetiška rodbina proizvajala le toliko, kolikor je sama potrebovala, več ne. Ščasoma pa je vsled napredovanja v kmetovanju dospela tako daleč, da je proizvajala veliko več, nego je sama direktno potrebovala. S tem je prišla v položaj, da je mogla svoje izdelke (pridelke) zamenjati za take, kakršnih sploh ni izdelovala (oz. pridelovala), oziroma kakršnih ni prav znala popolnoma izdelovati, n. pr. za nakite, orodje, orožje itd. Radi zamenjavanja so postali ti izdelki blago.

Blago je izdelek, ki se ne uporabi v oni obrti, v kateri je bil izdelan, ampak ki je določen v zamenjavanju za izdelek druge obrti. Pšenica, ki jo je kmet posejal in požel za svojo lastno porabo, ni blago — blago je šele ona pšenica, ki se je pridelala za prodajo. Prodajati pomeni zamenjavati eno blago za drugo blago, in to za takšno, katero ima vsakdo rad, in ki postaja s tem denar, ki služi kot posredovalno sredstvo pri izmenjavanju blaga.

Kmet je postal — kakor vidimo — z gospodarskim razvojem izdelovalec blaga. Rokodelec v samostojni mali obrtniki je izdelovalec že od početka. Ta ne prodaja le tega, kar preveč izdelava, ampak izdeluje le za prodajo.

Proizvajanje blaga pa zahteva dvojce: prvič, da se ne proizvaja v vseh obrtih eno in isto, temveč da je nastopila v družbi delitev dela, drugič: da zamenjevalci prosto razpolagajo z izdelki, katere zamenjujejo, da so ti njih zasebna last.

Čim bolj se razvija delitev dela v posamezna področja, čim večji obseg dobiva zasebno lastništvo, tem bolj gine proizvodnje za lastno porabo, ker ga izpodriva proizvodnje blaga.

Delitev dela vodi končno do tega, da postaja tudi prodajanje in kupovanje posebna obrt, kateri se posveča posebna vrsta ljudi, ki jih nazivljamo trgovce.

Njihovi dohodki prihajajo iz tega, da po ceni kupujejo in drago prodajajo. S tem seveda ni rečeno, da morejo trgovci cene blaga prostovoljno določevati. Cena blaga je odvisna v zadnji vrsti od svoje menjalne vrednosti. Vrednost blaga določa v glavnem tista množina dela, ki je bila potrebna za proizvodnjo. Cene blaga pa se skoro nikoli ne vjemajo natančno s svojo vrednostjo, določajo jih poleg proizvodnih razmer tudi tržne razmere, predvsem povpraševanje in ponu-

janje — koliko je namreč izdelanega blaga na prodaj in koliko se ga hoče. Narekanje cene je podvrženo gotovim zakonom. Določa se jih ob gotovem času, na gotovih mestih in v določenih dobah. Ako hoče trgovec doseči večje cene pri prodajanju, nego so bile tiste, za katere je kupoval, to je: ako hoče doseči dobiček, ga doseže le na ta način, da kupi blago na pravem mestu in v času, kadar je poceni, in prodati ga mora ob času, ko je drago.

Ako kupi kmet ali rokodelcec blago, stori to zato, ker ga potrebuje za svojo in za svoje družine uporabo kot življensko ali proizvodno sredstvo. Trgovec pa ne kupuje blaga za svojo lastno uporabo, ampak zato, da dobi iz njega dobiček. Blago in denar, ki se uporablja v to svrhu, imenujemo kapital.

Nobeno blago, pa tudi noben denar sam ob sebi ni kapital. Le za njih uporabo gre. Tobak, ki ga trgovec kupi, da ga z dobičkom zopet proda, je zanj kapital. Tobak, ki ga pa kupi, da ga sam pokadi, ni zanj kapital.

Prva oblika kapitala je trgovski kapital. Ta je sicer enako star kakor oderuški kapital, katerega dobiček so obrest, ki jih pograbijo kapitalisti za posojeno blago ali za posojeni denar.

Kapital se tvori na določeni stopnji proizvodnje blaga, seveda na temelju zasebnega lastništva, ki je temelj vsega blagovnega proizvodnje. Zasebno lastništvo pa dobiva pod vplivom kapitala popolnoma novo obliko. Poleg malomeščanske oblike, odgovarjajoče razmeram male obrti, se sedaj že vsopovsod pojavlja tudi kapitalistična oblika. Zagovorniki današnjega zasebnega lastništva pokazujejo le na obliko v mali obrti. In vendar bi bili slepi, ako bi danes pregledali kapitalistično obliko zasebnega lastništva.

Na oni stopnji gospodarskega razvoja, o kateri sedaj obravnavamo, ko je kapital le trgovski in oderuški, se pojavlja še malo znakov te kapitalistične oblike, ali tudi ti so opažanja vredni.

Dohodki kmeta in rokodelca so v dobi gospodarstva male obrti odvisni v prvi vrsti od njegovega in njegove rodbine značaja, od njegove pridonosti, sposobnosti itd. Množina trgovčevega dobička je pa tem večja, čim več blaga ima na prodaj. Ako prodam 10,000 funtov tobaka, zaslužim ob enakih razmerah stokrat več, nego tedaj, ako morem prodati le 100 funtov. Isto velja za oderuha. Dohodek kapitalista — kot kapitalista — je odvisen v prvi vrsti od njegovega kapitala.

Delavna moč in zmožnosti posameznikove so omejene; prav tako tudi množina izdelkov, katere more delavec ob določenih razmerah izdelati. Ta ne more prekoračiti določenega razmerja. Denar pa se more gromaditi in gromaditi brez konca in kraja. In čim več ima kdo denarja, tem bolj mu raste, ako ga je porabil kot kapital. Tako si je mogoče pridobiti neizmeren bogastva.

Ali zasebno lastništvo poraja tudi novo možnost. Zasebno lastništvo proizvodnih sredstev pomeni za vsakega pravno možnost, da si jih nabavi, možnost pa je tudi, da jih — to je sredstev za življenje — izgubi, torej da pade v popolno siromaštvo! Oderuški kapital izkorišča pomanjkanje ter ga obenem množi.

Dobiček brez dela — neizmerno bogastvo onih — popolna revščina drugih — to je kapitalistična oblika zasebnega lastništva. Ta oblika pa ni popolnoma jasna, dokler sta trgovski in oderuški kapital v početkih razvoja. Zlasti najhujša stran, revščina, se pojavlja še slabo, brezposelnost je izjema, ni še stanje velikih vrst ljudi.

Prav tako kot ostali izkoriščevalci, n. pr. v srednjem veku fevdalni posestniki — o katerih tukaj ne bomo razpravljali — sta tudi trgovec in oderuh na tej stopnji odkazana na to, da vzevete mala obrt v mestu in na deželi in se razvija. Doslej je še veljaven nazor: Če ima kmet denar, ga ima ves svet. Trgovina ne uničuje proizvodnje v malem, ampak ga podpira v nekaterih slučajih.

Oderuh izkorišča dolžnika, ali ne hrepeni po njegovem uničenju. Izguba izdelovalnih sredstev ni ob teh razmerah pravilen družabni pojav, ampak posebna nesreča, ki jo je zakrivila nenavadna nezgoda ali neobičajna nezmožnost. Revščina pa se smatra za izkušnjo, poslano od Boga, kazni za lenobo, za lahkomišelnost itd. Ta nazor živi še sedaj v malomeščanskih krogih, in vendar je nastala brezposelnost (siromaštvo) pojav popolnoma druge vrste, nego je bila včasih.

Revščina v današnjih časih ne pomeni, da primanjkuje sredstev, kajti teh je izobilje. Toda obubožani ljudje nimajo kapitala, v tem slučaju denarja, da bi si jih nabavili. Pridnost ničesar ne izda, če si brez denarnih sredstev in brez dela — kar pomeni brez zaslužka. Tako je moderni kapitalizem sicer pomnožil bogastvo do višine, da jih je dovolj za vse, a vendar je povečal tudi revščino. S stališča razvoja pomeni kapitalizem napredek. In ker ne more obstati za vse večne čase pri sedanjem sistemu, bo šel razvoj naprej in prišli bomo v sistem, ki bo omogočal vsem ljudem uživanje bogastev. Revščina v današnjem smislu izgine.

Dr. Mirko Černič:

O zdravem in bolnem slepiču.

Že zvonec pri vratih je nervozno zapel. Koj nato zaslišim zasoplo govorico, naj nemudoma odhitim v sosednjo ulico, kjer je gospe dopoldne kar na lepem prišlo slabo, da ima hude bolečine v trebuhu, da bljuva in ima vročino.

V postelji leži ženska najlepših let; na obrazu se ji vidi, da hudo trpi. Žila udarja 100krat v minuti, toplomer kaže pod pazduho 38.8°. Kadarkoli se premakne, so bolečine hujše, in sicer okoli želodca in v spodnji desni strani trebuha. Dvakrat je že bljuvala. — Na želodcu ni najti nič posebnega, pač pa je desna spodnja četrtina trebuha trda in zelo boleča, dočim je trebuh povsod drugod mehak in neboleč.

Ko povem, da je obolela za akutnim vnetjem slepiča, se samo od sebe pojavi vprašanje: "Kaj sedaj?" "Najboljše in najzanesljivejše zdravilo je operacija!"

In res se je operacija izvršila dobro uro po tem pogovoru in 10. dan je bila zopet doma pri svoji družini zdrava in vesela, da se je odločila tako hitro, da ji je možu, ki ji je svetoval, naj pokliče kirurga, zatrjevala: "Operirati se pa že ne dam!"

To je tipično obolenje za akutnim vnetjem slepiča. In bolniku samemu je v največjo korist, če se odloči za kar moči hitro operacijo zakaj le operacija ga reši nedoglednih komplikacij, ki tako rade nastanejo po vnetju slepiča.

"Kakšna beštija pa je to, slepič? Toliko se sliši zadnjih petindvajset let o njem, prej ga pa nihče ni poznal".

Tam, kjer prehaja tenko črevo v debelo, v desni spodnji četrti trebuha, je tako zvano slepo črevo, t. j.

izbočina debelega črevesa, na katerega temenu se vije izrastek liki glista. Ta glistati izrastek je slepič. V sredi je votel in njegova votlina je v zvezi s slepim, odnosno debelim črevesom. Normalno gre blato po tankem črevesu skozi slepo črevo v debelo. Izločine, ki nastajajo v slepiču, se pomešajo z blatom in valovane črevesa, peristaltika, jih pomika dalje. Če pa te izločine iz kakršnegakoli vzroka v slepiču zastanejo, se pojavi vnetje in z njim vred obolenje, kakor smo ga opisali v začetku.

Da pa pred nekaj desetletji ne bi bilo slepiča, ni res. Le poznali ga niso! To se pravi, slepič pač, ne pa njegovega obolenja kot samostojne bolezni. Lahke primere njegovega vnetja so smatrali laiki in zdravniki za želodčni ali črevesni katar, kot koliko ali grizavico, težka obolenja slepiča s komplikacijami pa za delno ali splošno vnetje mreže potrebušnice, ki je pokopalo toliko ljudi v najlepši dobi. Moderna kirurgija pa je v svojem nečuvnem poletu posvetila tudi sem in tako rešila nebrojnim ljudem življenje ter jih obvarovala dolgotrajnih mučnih bolezni.

Pa ne samo katar in grizavica sta zakrivila mnogotero hiranje. Prav posebno kosmato vest ima v tem tudi "tifus". Znano je, da je medicina pred svojim modernim razvojem zdravila samo znake bolezni, ker ni poznala njenega bistva. In take so bile tudi označbe za bolezni. Vsako obolenje, pri katerem se je bolniku omračil duh ali, kakor pravijo, da je fantaziral, je bilo "tifus". Beseda je grška in pomeni: mrak, megla, omračitev. In naštevati so skoro toliko vrst tifusa, kolikor ima človek organov: trebušni tifus, živčni tifus, tifus v glavi in ne vem, kje še vse. Moderna patologija pa je pometla s to tifusno šaro, dognala bistvo posameznih obolenj ter izklesala jasne pojme in precizne označbe. Tako poznamo zdaj trebušni tifus ali trebušni legar kot samostojno bolezen, katero povzročajo tipični bacili in samo ti, nič drugega. In če se ne oziramo na tako zvani paratifus, ki je polbrat trebušnega, lahko rečemo, da so vsi drugi tifusi izginili, njih grobar pa je bil mikroskop.

Toda vrnimo se k našemu slepiču! Ni tukaj prilike, da bi učenjaško razlagal, kakšen pomen ima v živalstvu in kako brezpomemben, da, škodljiv atavizem je pri človeku. Ne! Le to, kar vsak dan vidimo in slišimo o njem, kar se tako pogostoma dogaja, danes tebi, jutri meni, to hočem po svojih skromnih močeh pojasniti. In to je vnetje slepiča.

Že prej sem omenil, da je slepič liki vzdolž votla glista in da je njegova votlina ali kanal v zvezi z votlino slepega črevesa, po kateri se izceja njegovi izločki. Če iz kateregakoli vzroka izcedki slepiča ne morejo v slepo črevo, če torej v njegovi votlini zastajajo, postanejo ti zastali izcedki greda, na kateri veselo vzbogotajo bacili, katerih je itak v prebavilih dovolj. Normalno črevo izloča te bacile sproti, da mu ne delajo preglavic, toda gorje, če nalete na zapreko ali zaporo! Tedaj se razmnože v neznanskih množinah, prodrejo ali sami ali njih strup (toksini) v mezigovno ožilje in se razpasejo po vsem organizmu liki plesen po kruhu. Visoka vročina se pojavi, srce utriplje, kakor bi zvonilo plat zvona, toksini zastrupijo živčevje in možgane, da bolnik fantazira, njegova misel gre kakor splešeni konj, dočim se bičano telo vije v vročini in bolečini.

Vnetje slepiča povzročajo potemtakem bacili, in sicer taki, ki so normalno vsakdanji gosti po prebavilih. In ti vsakdanji gosti postanejo naenkrat bolj škodljivi, ki hočejo vse uničiti, če jih kaj zmoti v njih poslu. In kaj razburi in razjari te beštije, ki so tako

male, da se jih hkrati prerije milijon skozi uho najnatanjše šivanke?

V 15 odst. jih prinese človek že na svet kot prirojeno dedščino. Preiskave na truplih novorojenčkov so dognale, da ima vsak šesti otrok že pri rojstvu slepič zrastle sosednjimi organi. Te zarastline slepiča povzročajo, da je njegov kanal na posameznih mestih zožen, da je slepič v celoti preklonjen in stisnjen. Kako kratek je korak od ožin, preklonov in tesni do tega, da se zapre izcedkom pot! In kaj nastane potem, če se izcedki zajeze, smo videli poprej. 15 odst. ljudi dá torej že rojstvo samo dispozicije za vnetje slepiča kot doto na pot življenja.

To se je dognalo na novorojenčkih. Pri odraslih pa nam pokažejo operacije slepiča, da je tudi pri njih v veliki večini vzrok za vnetje ležja slepiča samega. Ko bi ležal slepič tako, kakor visi vrstica, če jo obesimo na kavelj, t. j. ko bi ležal v ravni črti v smeri slepega, odnosno debelega črevesa, bi nemara sploh ne poznali vnetja slepiča. V resnici je pa drugače. Slepič je živ organ s precejšnjo avtonomijo. Njegov koren je zrastle s slepim črevesom in po lastnem opornjaku (mesenteriolum) so razpredene žilice, ki po njih dobiva svoje življenske soke. Ta opornjak je časih tako kratek, da je slepič zakrivljen, drugič tako ohlapen, da se more slepič precej prosto gibati in vasovati enkrat pri tem, drugič pri drugem sosedu. In če je ta sosed, namreč črevo, bolan, t. j. vnet, ima nahod — katar — se naleze tega nahoda tudi slepič. Posledica je, da se s sosedom zlepi, zraste, kar spet povzroča tesni in preklone na njem, ti pa spet zajeze odtok izcedkom.

To bi bile anatomske dispozicije za vnetje slepiča. Poleg anatomskega pa poznamo še celo vrsto fizioloških in patoloških. Med prve štejemo zapeko. Če blato v slepem črevesu zastaja in se tam suši, zamaši ustje slepičnega kanala in kaj lahko povzroči zastoj njegovih izcedkov. Drugič se tam naselijo gliste in se v klobčiču naselijo, liki cerberus pred njegovo ustje. Ali pa se napravijo v slepičevem kanalu samem kamenčki iz blata ali pride kaka koščica ali pečka od sadja vanj in zamaši njegovo strugo. Drugič zopet je vzrok rak ali tuberkuloza, ki zagradi njegovo steno, jo zadebeli in tako utesni njegovo odprtino.

Pri vseh takih in podobnih pojavih torej zastajajo soki slepične sluznice, dajo s tem priliko bacilom, da se bohotno razmnože in povzročijo vnetje slepiča. Znano je pa tudi, da se vnetje slepiča kaj rado pridruži angini, in dognali so se na obolelih drgalih v žrelu isti bacili kakor na vnetem slepiču pri istem človeku.

Vzrok za vnetje slepiča so torej zmerom bacili, ki se razpasejo čez mero.

Interesantno pri tej bolezni je dejstvo, da je vnetje slepiča pri otrocih do 5. leta redkost, istotako v pozni starosti. Navadno obole ljudje med 10. in 30. letom. In če enkrat obole, pa se ne dajo operirati, se s tem dispozicija za obolenje samo ojači in prej ali slej pride napad iznova. Zakaj kakor pri drugih organih, če se vnamejo, tako povzročijo tudi vnetje slepiča, da se sprime, zlepi in zaraste s sosednjimi organi, kar ima vse spet za posledico, da izločki v slepiču zastajajo.

Ravno radi tega je operacija vnetega slepiča najhitrejša in najzanesljivejša zdravilo. Operacija namreč odstrani slepič in z enim mahom ukine vse zle posledice. Če se slepič odstrani, ni to organizmu prav nič v škodo. Brez slepiča je življenje prav tako sladko

ali bridko kakor z njim. Le napad je s te strani onemogočen.

Kaj pa nastane, če se bolnik ne da operirati?

Na mestu, kjer so izcedki zastali, tam gnije njegova stena, in legijonom bacilov s strupenimi izcedki in pogostoma z blatom vred, če je to mesto na korenu slepiča, se odpro vrata v trebušno votlino, ki se vname. Vnetje trebušne votline vsled počenega slepiča pa je izkopen grob. Le malokomu se posreči, da ga ne zagrne, četudi se dá operirati v tem stadiju.

Tako daleč vendar navadno ne pride. Priznati namreč moram, da v trenutku, ko bolezen dozori tako daleč, da vneti slepič počí, navadno tudi najbolj zakrknjeni nasprotnik kirurškega noža skrije zastavo svoje trme, ki je velikokrat zgolj plašč, s katerim zakriva svojo bolezen, in se vda. Če je bilo vnetje mreene potrebušnice vsled počenega slepiča samo delno, zgolj okoli slepiča in njegovi najbližji okolici, je pokora razmeroma mala, vendar pa se ostrost in dolgotrajnost te pokore veča s širino vnetja.

Organizem sam ima zoper bolezní razna obrambna sredstva. To spoznanje je rodilo novo vejo moderne medicine, serologijo, ki je že do sedaj dokazala, da ima lepo bodočnost. Tako samoobrambo kaže organizem tudi pri tako zvanih kirurških boleznih. Kakor hitro se slepič vname, že ga poizkušajo sosednji organi, zlasti pečica, zakriti in obkoliti ter na ta način zapreti vrata splošnemu vnetju. Pri slepiču, ki je počil, nastane na ta način zaprt absces, poln gnoja. Vendar se to ne zgodi vedno, odnosno ne popolnoma. Zakaj se pri nekaterih boleznih ta poizkus samoobrambe obnese, zakaj je pri drugih brez uspeha, to se danes še ni dalo dognati. Če pa vneti slepič ne počí, se sosednji organi, ki so ga zajeli v svoje mreže, da se ne bi njegovo vnetje razširilo, zlepijo med seboj in s slepičem, nastanejo zarastline, ki zopet provzročajo razne izpremembe na slepiču, kakor soteske, priklone, tesni. In da so ravno taki slepiči prav posebno predisponirani za nova obolenja, ker v njih zastajajo njih izločki, smo že omenili. Zaradi tega vidimo, da ne ostane skoro pri nobenem človeku napad vnetega slepiča osamel, marveč da se pojavljajo prej ali slej novi napadi. Enkrat vnet slepič, katerega operacija ni odstranila, je potemtakem večer Damoklejev meč, o katerem nihče ne ve, kdaj se utrga njegova nit.

Pa ne samo novi napadi, marveč še neprijetnejše stvari se gode. Zarastline so pogostoma tako razsežne, da se vsled njih zavijejo čreva. Zavita čreva so zopet nova bolezen, ki neizmerno ogroža zdravje in življenje človeško.

Iz vsega tega izhaja menda dovolj jasno, da je najboljše in najvarnejše, če se da vsakdo nemudoma operirati, kakor hitro se dožene, da je obšel za vnetjem slepiča.

Glavna naloga socializma ni, da prevzame eksekutivno moč čim hitreje, ampak da jo bo, kadar jo prevzame, rabil izključno v prid ljudstva.

Pošteni ljudje bi radi odpravili korupcijo, pa se boje zdravila, ker se edino zdravilo imenuje socializem.

Kapitalistično časopisje je ustanova sužnjev za sužnje.

Če so interesi dela in kapitala identični, zakaj obstaja med njima tako ljut boj.

***** A. P. ČEHOV: *****

ODDELEK ŠT. 6

***** Prevedel Josip Vidmar. *****

(Nadaljevanje.)

Jezil se je nase, da je zapravil na potovanju tisoč rubljev, ki jih je imel prihranjenih! Kako bi mu sedaj prav prišlo teh tisoč rubljev. Jezilo ga je, da ga ne pušče ljudje pri miru. Hobotov je smatral za svojo dolžnost, od časa do časa obiskovati bolnega kolega. Vsa na njem je bilo zoperno Andreju Jefimiču: siti obrar in neolikano vljudni ton in beseda "kolega" in visoki škornji; najbolj zoperno pa je bilo to, da je smatral Hobotov za svojo dolžnost zdraviti Andreja Jefimiča in da je mislil, da ga v resnici zdravi. Pri vsakem svojem obisku je prinesel steklenico brom-kalija in pille iz rabarbare.

In tudi Mihael Averjanič je smatral za svojo dolžnost obiskovati prijatelja in ga zabavati. Vsakokrat je vstopil k Andreju Jefimiču z narejeno prostodušnostjo, se prisiljeno krohotal in ga pričel prepričevati, da danes imenitno izgleda in da gre stvar hvalabogu na bolje, in iz tega je bilo lahko razvideti, da smatra svojega prijatelja za izgubljenega. Svojega varšavskega dolga še vedno ni plačal in je bil potr od težkega sramu, napet in si je zaradi tega prizadeval, krohotati se glasneje in pripovedovati smešneje. Njegove anekdote so se sedaj zdele neskončne in so bile mučne za oba, za Andreja Jefimiča in za njega samega.

V njegovi navzočnosti je legel Andrej Jefimič navadno na divan z obrazom k naslonjalu in je s stisnjenimi zobmi poslušal; na njegovo dušo se je v plasteh vlegala pena, in po vsakem prijateljevem obisku je čutil, da postaja pena vedno višja in kakor da polagoma stopa do grla.

Da bi prevpil malenkostna čustva, je hitel premišljevali o tem, da bodo morali on sam in Hobotov in Mihael Averjanič prej ali slej poginiti, ne da bi zapustili v prirodi kak vtis. Če si človek predstavlja, da bo čez milijon let mimo zimske kroglice v prostranstvu letel kak duh, tedaj bo videl samo glino in gole skalnate stene. Vse bo propalo — kultura, nravni zakon, in niti repje jih ne poraste. Kaj naj tedaj pomeni sram pred kramarjem, brezpomembni Hobotov, težko prijateljstvo Mihaila Averjaniča? Vse to je neumnost in malenkost.

Toda tako razsojanje že ni več pomagalo. Komaj si je predstavil zemsko kroglo čez milijon let, že se je izza gole skalnate stene prikazal Hobotov v visokih škornjih ali napeto krohotajoči se Mihail Averjanič in se celo zaslišali sramežljivi šepet: "A varšavski dolg vam vrnem, dragi, te dni. . . Gotovo."

XVI.

Nekoč je prišel Mihail Averjanič po kosilu, ko je ležal Andrej Jefimič na divanu. Pripetilo se je tako, da je ob istem času prišel tudi Hobotov z brom-kalijem. Andrej Jefimič se je težko vzdignil, vsedel in se z obema rokama oprl ob divan.

— Dragi moj, — je pričel Mihail Averjanič: — danes imate pa dosti bolj zdravo barvo kot včeraj. Junaško se držite! Prav gotovo da!

— Čas je že, čas, da se pozdravite, kolega, — je rekel Hobotov zevaje. — Ni strela, da ste se že sami naveličali te morije.

— Saj se tudi bomo! — je rekel veselo Mihail Averjanič. Še sto let bomo živeli! Brez dvoma!

— Sto ravno ne bi rekel, ampak kakih dvajset pa lahko, — je tolažil Hobotov. — Nič hudega, nič hudega, kolega, ne obupajte. . . Kaj bi neki vse s tako velikimi očmi gledali.

— Mi se bomo že še izkazali! — se je zakrohotal Mihail Averjanič in je potrpljal prijatelja po kolenu. — Bomo že še pokazali! Drugo leto, če Bog da, jo maneva na Kavkaz in ga vsega prejahava — hop! hop! hop! Potem se pa vrneva s Kavkaza in mogoče se zna goditi, da bomo imeli svatbo. — Mihail Averjanič je takavo pomežiknil — oženimo vas, prijateljček dragi. . . oženimo. . .

Andrej Jefimič je naenkrat začutil da stopajo proti grlu; srce mu je strašno zautripalo.

— To je prostaško! — je dejal, hitro vstal in stopil k oknu. — Kaj je mogoče, da ne razumete, da govorite prostaške stvari?

Hotel je nadaljevati mehko in uljudno, toda proti njegovi volji je naenkrat stisnil pesti in jih dvignil nad glavo.

— Pustita me! — je zakričal s tujim glasom — res zalit z krvjo in tresoč se po celem telesu. — Ven! Oba ven, oba!

Mihail Averjanič in Hobotov sta vstala in se zadržela vanj v početku iznenadeni, potem prestrašeni.

Oba ven! — je kričal naprej Andrej Jefimič. — Topa človeka! Bedasta človeka! Ne prijateljstva mi ni treba, ne tvojih zdravil, tepec. Prostaštvo! Gnus!

Hobotov in Mihail Averjanič sta se zgubljeno ozirala drug na drugega, se umikala k vratom in sta odšla v vežo. Andrej Jefimič je zgrabil steklenico z bromkalijem in jo treščil za njima; steklenica se je z življenjskim razbila na pragu.

— Poberita se k hudiču! — je kriknil z jokajočim glasom, — ko je pritekel za njima v vežo. — K hudiču!

Ko sta gosta odšla, je legel Andrej Jefimič, treščil se kakor v vročici, na divan in je še dolgo ponavljal:

— Topa človeka! Bedasta človeka!

Ko se je pomiril, mu je prišlo najprej na misel, da je ubogega Mihaila Averjaniča sedaj strašno sram in da mu je težko pri srcu, da je vse to grozno. Še nikdar prej se ni kaj takega zgodilo z njim. Kje je tukaj razum, kje takt? Kje razumevanje stvari in filozofska mynodušnost?

Vso noč ni mogel doktor zaspati od sramu in nevolje, zjutraj pa se je okrog desete ure odpravil v pošto pisarno in se opravičil pri poštarju.

— Ne bomo se spominjali tega, kar se je zgodilo, — je dejal z vzdihom Mihail Averjanič ginjeno in je krepko stiskal prijatelju roko. — Kdor na staro spomni, temu oko ven. Ljubavkin! — je naenkrat zakričal tako glasno, da so se vsi postiljoni in obiskovalci zdrznili. — Daj stol. Ti pa potrpi! — je kriknil nad babo, ki mu je molila skoz rešetko priporočeno pismo. — Kaj ne vidiš, da imam opraviti? Ne bomo se spominjali starega, — je nadaljeval nežno proti Andreju Jefimiču. — Sedite, pokorno prosim, moj dragi.

Nekaj časa si je molče gladil kolena, potem pa je rekel:

— Niti na misel mi ni prišlo, da bi bil jezen na vas. Bolezen, to niso mačje solze, razumem. Vaš napad naju je prestrašil včeraj z doktorjem in dolgo sva potem govorila o vas. Dragi moj, zakaj se nočete resno baviti s svojo boleznijo? Tako vendar ne gre. Oprosite mi prijateljsko odkritosrčnost, — je zašepetal Mihail Averjanič: — vi živite v najneugodnejših razme-

rah: tesno imate, nesnažno, nobene postrežbe, nobenih sredstev za zdravljenje. . . Dragi moj prijatelj, oba z doktorjem vas iz vsega srca prosiva, ubogajte najin svet: pojdite v bolnico! Tam imate vse, zdravo hrano, postrežbo, zdravljenje. Čeprav je Jevgenij Fjodorovič, med nama rečeno, neotesanec, vendar pa je človek, ki zna svojo stvar in na katerega se lahko popolnoma zanesete. Dal mi je besedo, da se bo pečal z vami.

Andrej Jefimič je bil ginjen od iskrenega sočutja in solz, ki so naenkrat zablestele poštarju po licu.

— Spoštovani, ne verjemite! — je zašepetal in položil roko na srce. — Ne verjemite jim! To je prevara! Moja bolezen obstoji edino-le v tem, da sem našel v dvajsetih letih v celem mestu enega samega pametnega človeka — in še ta je blazen. Tukaj ni nobene bolezni, temveč enostavno zabredel sem v začarani krog, iz katerega ni izhoda. Meni je vseeno, na vse sem pripravljen.

— Pojdite v bolnico, dragi moj.

— Meni je vseeno, magari v jamo.

— Dajte mi besedo, dragi, da boste v vsem ubogali Jevgenija Fjodoroviča.

— Izvolite, dajem besedo, toda ponavljam, spoštovani, da sem zabredel v začarani krog. Sedaj se vse, celo iskreno sočutje mojih prijateljev osredotočuje v eno — v moj pogin. Poginjam in imam pogum, da se tega zavedam.

— Dragi ozdraveli boste.

— Kaj bi to govorili? — je rekel Andrej Jefimič razdraženo. — Redki so tisti ljudje, ki proti koncu svojega življenja ne občutijo tega, kar občutim sedaj jaz. Kadar vam porečejo, da imate kaj podobnega kot slabe ledice ali povečano srce in se pričnete zdraviti, ali vam porečejo, da ste blazen ali zločinec, to se pravi, z eno besedo, kadar postanejo ljudje pozorni na vas, tedaj vedite, da ste zabredli v začarani krog, iz katerega ne pridete več. Prizadevali si boste iz njega, pa še bolj zablodite. Vdajte se, kajti ni ga človeškega napora, ki bi vas rešil. Tako se mi zdi ta stvar.

Med tem se je pri rešetki gnetlo občinstvo. Andrej Jefimič je vstal in se jel poslavljati, da ne bi zadrževal. Mihail Averjanič je še enkrat zahteval od njega častno besedo in ga spremil do zunanjih vrat.

Istega dne se je pred večerom pri Andreju Jefimiču nenadoma oglasil Hobotov v kratkem kožušku in visokih škornjih in je dejal s takim glasom, kakor da se ni večeraj nič pripetilo:

— Po opravičkih prihajam k vam, kolega. Prišel sem vas povabil, ali ne bi šli z menoj na konsilium, a?

Andrej Jefimič je mislil, da ga hoče Hobotov razvedriti z izprehodom, ali da mu hoče dati v resnici zaslužiti. Oblekel se je in šel z njim na cesto. Vesel je bil prilike, zagladiti včerajšnjo krivdo in se pomiriti in se je v duši zahvaljeval Hobotovu, ki ni niti z besedico omenil včerajšnjega dogodka, ter mu s tem očitno prizanašal. Od tega nekulturnega človeka je bilo težko pričakovati take obzirnosti.

— Kje pa je vaš bolniš? — je vprašal Andrej Jefimič.

— Pri meni, v bolnici. Že zdavnaj sem vam ga hotel pokazati. . . Zelo zanimiv slučaj.

Prišla sta na bolniško dvorišče; obšla sta glavno poslopje in se namenila k traktu, v katerem so se nahajali blazni. In ves čas bogve zakaj molče. Ko sta vstopila v trakt, je Nikita, kakor navadno, skočil na noge in se zravnal.

(Konec prihodnjich.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Kandidatje socialistične stranke v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Sedmi november je blizu. Na ta dan bodo imeli zavedni delavci priliko prešteti svoje vrste. Imeli bodo priložnost dobiti marsikak urad — v korist delavstva.

Glasujte za socialistične kandidate, ki so nominirani od delavstva za delavstvo.

Radi znanih vzrokov stranka letos ni mogla dobiti dovolj podpisov na peticije za nominiranje kandidatov za governorja in nekatere druge državne urade. Ima pa listo kandidatov za okrajne urade, državne senatorje in kongresnike ter kandidate za zvezine kongresnike v 20. in 21. distriktu. V dvajsetem distriktu, v katerem živi največ Slovencev, kandidira za zveznega kongresnika sodrug JOHN G. WILLERT, tajnik lokalne organizacije socialistične stranke v Clevelandu, v 21. distriktu pa kandidira za kongresnika sodrug HENRY KULLMAN. Ne prezrite nobene prilike agitirati za ta dva in vse druge socialistične kandidate.

Socialistični kandidatje v Cuyahoga County so:

Za okrajne urade.

Moses Benjamin	Prosecuting Attorney
Dave Soloman	Auditor
Joseph Moldavor	Clerk
Frank Erbin	Recorder
P. J. Clair	Sheriff
Julius Bayer	Treasurer
W. S. James, M. D.	Coroner
W. L. Webster B. S. C. E. (short term)	Commissioner
A. T. Holmes (long term)	Commissioner
M. Kuller	Surveyor

State Senators

Harry Schreiber	State Senator
Robert Wuffli	State Senator
Frank Tancek	State Senator
Harry Cohn	State Senator
Morris Hanford	State Senator

State Representatives

Louis Kunz	State Representative
Henry Schmetzer	State Representative
Louis Katz	State Representative
L. Aronoff	State Representative
Joseph Martinec	State Representative
Frank Brosta	State Representative
Paul Stowe	State Representative
Wm. Maline	State Representative
Vilho Ojala	State Representative
L. A. Golberg	State Representative
Louis Rivkin	State Representative
I. Axelrod	State Representative
I. L. Benjamin	State Representative
Max Rosen	State Representative

United States Congressmen.

John G. Willert v 20. kongresnem distriktu.
Henry Kullman v 21. kongresnem distriktu.

Program socialistične stranke za Cuyahoga County je razviden iz kampanjskih letakov, ki se jih najda med delavstvo. Organizacija naglašava vernost načelom mednarodnega socializma. Njeni menijo so organizirati in vzgajati delavske mase ter tako vspodbuditi za borbo na političnem, industrijskem in gospodarskem bojišču. Med drugim naglašava v našem programu sledeče točke:

1. Odprava takozvanega sedicijskega zakona, ki je naperjen proti aktivnostim radikalnega delavstva in mu ogroža in omejuje svobodo organiziranja, zborovanja in tiska. Ta zakon se mora odpraviti.

2. Delovati proti nakanam formirati v Ohiju orodniške čete, znane pod imenom konstabli, ki jih imenujejo delavci v tistih državah, kjer taki orožniki že obstoje, "kozaki", kajti v stvarkah nastopajo proti delavstvu na način, kakor kozaki pod carizmom proti ljudstvu.

3. Da se pripori poročeno zastopstvo v državi postavodajo, tako da bi bile v nji zastopane vse stranke na podlagi števila oddanih glasov pri volitvah.

4. Za obdavčenje bogastev, ki jih lastujejo tisti, ki niso prav nič pripomogli k njim, pa jih vendar posedujejo, davke pa nakladajo na ramena revnega ljudstva.

5. Za socializacijo javnih naprav in naravnih bogastev, ki imajo služiti ljudstvu, kot banke, rudniške, petrolejske vrele, tovarne, shrambe, železnice itd. in vse to upravljati s sodelovanjem delavstva, ki je vpisano v teh obratih, ne za profit posameznim osebam, ampak v dobrobit splošnosti.

6. Oskrbeti, da država zgradi veliko število stanovanjskih hiš, ki se jih najda v najem na podlagi stroškov, ki bi jih imela država z gradnjo. Delavsko ljudstvo bi dobilo na ta način cenena in zdrava stanovanja.

7. Povzdigniti šolstvo v smislu prave izobrazbe delavskega ljudstva, priboriti dostojne plače za učne osebe, oskrbeti zabavišča, ki bi oskrbovala tako razvedrilo, ki bi bilo tudi vzgojevalnega pomena.

To so nekatere točke programa, ki se nanašajo na naše lokalne zadeve. V ostalem je program enak programu ameriške socialistične stranke.

Glas, oddan socialističnim kandidatom, pomeni glas za emancipacijo delavstva.

Dne 7. novembra vsi na volišče. Delavski glasovi spadajo socialističnim kandidatom. Oddajte jih nujno!

AGITACIJSKI ODBOR.

Zavednemu delavstvu v Chicagi.

CHICAGO, ILL. — Dne 7. novembra je dan, ki vam daje priliko registrirati vašo nezadovoljnost s sedanjim sistemom in sicer s tem, da greste na volišče in oddaste vaš glas socialističnim kandidatom.

Glasujte pod rubriko na glasovnici, označeni s "SOCIALIST PARTY". Ne glasujte za nobeno drugo. Kjerkoli morete, nagovarjajte vaše sodelavce, naj glasujejo za kandidate socialistične stranke. Čim večje bo število naših glasov, tim večji bo strah v kapitalističnem taboru, in kar je glavno, veliko število socialističnih glasov bi vplivalo na mlačnejše delavce, da bi se bolj zavzeli za socialistično organizacijo, bi pristopili vanjo in pridobivali druge, da bi se ji pridružili.

aloga ZAVEDNIH delavcev je agitirati med nezavednimi. Tak je razredni boj, v kolikor se tiče propagande med delavskimi masami.

Udeležujte se socialističnih shodov, ki se vrše vsaki dan, bodisi v dvoranah ali na uličnih vogalih.

Znani profesor Scott Nearing bo govoril v soboto 1. novembra ob 8. zvečer v dvorani K. of P., 11037 S. Michigan Ave. To je v okolišju Pullmana.

Dne 5. novembra ob 2. popoldne bo govoril profesor Scott Nearing v Douglas Park Auditoriumu, 3202 Glen Avenue. Vstopnina na pullmanski shod 10 centov, na shod v nedeljo pa 25. centov. Vstopnina je dolžna za pokritje stroškov. Opozorite ameriške delavce na ta dva shoda. Profesor Nearing je splošno znan ameriški javnosti in je že vrsto let aktiven v razrednem boju. Radi svojega prepričanja je bil svoječasno izločen iz pennsylvanske univerze, kajti socialistične kole ne marajo profesorjev, ki jih ni strah povedati, kaj mislijo o sedanjem sistemu in kakšen bi moral biti družbeni red, da bi bil v soglasju s pravičnostjo.

Naši sodrugji naj skrbijo, da bo med slovenske delavce razdeljen kampanjski letak J. S. Z. Vsak delavec mora dobiti iztis tega letaka in ga tudi prečitati.

Slovensko občinstvo v Chicagi bo v nedeljo 5. novembra prihitelo na priredbo soc. kluba št. 1, ki se bo vršila v Narodni dvorani. Namenjena je prósłavi letetnice ruske revolucije. Program bo vsakega zadovoljil. Ob enem bo ta priredba pokazala, koliko naši delab lahko store za delavsko probujo, če so aktivni na vseh poljih vzgojevalnega in agitacijskega dela. —

F. Z.

Glas iz južnega Illinoisa.

JOHNSTON CITY, ILL. — V naši naselbini smo ustanovili socialistični klub in ga pridružili Jugoslovanski Socialistični Zvezi. Ob ustanovitvi je pristopilo deset članov, dva tedna pozneje pa šest članov, tako da šteje klub sedaj 16 članov. Mislim, da postane klub v kratkem še jačji, ker jih je več obljubilo pristopiti na prihodnji seji.

Napredek našega kluba prav nič ne ugaja tukajšnjim provokatorjem v delavskih vrstah. Ruvali so in rujejo, obrekujejo kolikor največ morejo, strestajo in te kakor za stavo, naš klub pa vendar napreduje. Tisti zavedni delavci, ki znajo rabiti svoj razum, ne ozirajo na natolcevanja provokatorjev in so sklenili delovati potem našega kluba v socialistični branji za stvar socializma.

Frazarji besedičijo o taktiki, proglašajo sedaj to, sedaj drugo taktiko in stranko za edino pravo, in pri tej "edinopravih" taktikah sami spremene taktiko na vsakih 14 dni, delavci se pa čudijo, kako je mogoče, da je večerajšnja "edino prava" taktika postala danes druga, pa je treba druge.

Pri tukajšnjem klubu bivših komunistov je bilo več članov razočaranih, ko je "D. S." prinesla o samostojni politični akciji newyorškega delavstva sledečo vest s svojim neslanim komentarjem: "Združene sile". — V New Yorku so se združile "sile", da si prirejajo voditelji dobre službe v Washingtonu. Socialisti, Farmer Labor stranka, kakor tudi razne nazadnjaške sile so stvorile "enotno fronto" za prihodnje volitve. —

Ta stavek dokazuje, kako razumejo nekateri ljudje, ki so se enkrat odevali s komunističnim plaščem, edinstveno fronto. Urednik "D. S." sicer ni bil nikoli komunist in menda tudi sedaj ne trdi da je, pač pa pravi da ni. Kljub temu, on se čuti pozvanega biti za

modrega Salomona, ki razsoja na vzvišenem mestu, kaj je delavsko in kaj ni. Morda je bilo delavsko to, da je pod starim gospodarjem lista pri katerem dela, agitiral za republikansko stranko in prevajal članke, plačane od kapitalistične skupine, za pobijanje socialističnih nauk.

Korak, podvzet od zavednega delavstva v New Yorku, je stopnji kamen k združenju ameriškega proletariata za enotni nastop na političnem bojišču, ki bo vodil tudi do enotnejših nastopov na industrialnem bojišču. V nekaterih krajih po vzhodu so tudi lokalne organizacije "Workers Party", sestoječa iz nekdanjih komunistov, pridružene tej enotni fronti za skupni nastop pri volitvah dne 7. novembra. V Illinoisu priporoča vrhovni organizator Workers Party, za katere organ se prišteva tudi "D. S.", naj glasujejo pristaši te stranke za kandidate Farmer-Labor party. Zakaj ne pove brumni urednik takih vesti čitateljem svojega lista? Zakaj jim ne pove, da je Farmer-Labor party v Illinoisu organizacija, ki si ne prilašča popolnen socialistični program, ampak ima le takozvani minimalni program. Ustanovila se je v vojnem času, češ, da je socialistična stranka preveč radikalna, ameriško delavstvo pa potrebuje bolj zmerno stranke, ki bo tudi nekoliko patriotična. Za to stranko torej agitira Workers Party v Illinoisu. Kje je tu logika?

Vse prave delavske struje bi morale gledati za enotno nastopanje v enotni organizaciji za skupne interese delavskega razreda. To je način, s katerim se delavstvu res lahko pomaga. Dasi nisem naročnik "D. S.", mi vendar pride vsaki list v roke in ga kolikortoliko pregledam. Ni ga treba ravno pazno čitati, da se iz njega spozna, da ljudem ki se gibljejo okoli nje, ni toliko za boj proti kapitalizmu, kakor za frakcijske boje; prednost dajejo napadom na socialistično stranko in na J. S. Z. ter njeno glasilo "Proletarca".

V eni izdaji "D. S." sem videl dopis iz Milwaukee o beračenju, katerega avtor je najbrž urednik sam. Če bi Proletarčevo uredništvo priobčevalo vse od kraja, kakor dela n. pr. "D. S.", recimo vsakojaka naznanila in vabila na cerkvene seje, farne piknike, shode, agitacijska naznanila za "neodvisne kandidate" itd., če bi bil glasilo katoliških organizacij, glasilo komunistov, patriotov, glasilo kapitalističnih kandidatov in tako naprej, bi stal gmotno gotovo boljše, kakor sedaj. Ampak "Proletarec" je bil namenjen socialistični propagandi in vzgojevanju delavstva od vsega začetka, taki listi pa imajo zmerom težave, ker jih tisti, katerim so namenjeni, ne podpirajo v zadostni meri. Tako križkrašenje je mogoče pri "D. S.", ne pa pri "Proletarcu".

Osebe okoli "Proletarca" in JSZ. delujejo edino za socializem. List ne more biti socialističen, če je na razpolago sovražnikom socializma, in ne more biti vzgojevalen, če neti le instinkte strasti in medsebojnih mrženj. "Proletarec" se ogiblje tega. Osebe okoli njega imajo železno voljo vztrajati kljub silnim viharjem, ki divjajo v delavskem razredu in igrajo v roko kapitalistični reakciji. Če pa bi bili ti ljudje taki, kakor so pri "D. S.", bi že davno ne bilo duha ne sluha po "Proletarcu" in ne po J. S. Z.

J. S. Z. je delala napake, o tem ni spora. Bila je v vsoti že večkrat in bo tudi v bodoče. Toda isto velja o vsakem posamezniku in ker so zmotljivi posamezniki, je samoobsebi umevno, da so tudi organizacije in to brez izjeme, delavske in kapitalistične, posebno še, v kolikor pride v poštev taktika. V bojih med razredi kakor v vseh drugih bojih se napake vedno dogajajo. Zato je absurdno predbacivati napake drugim z

gesto, češ, "glejte, oni so zmotljivi, mi pa smo kakor sveti oče v Rimu, nezmotljivi ..."

Razvoj gre skozi napake in iz njih se učimo ne ponavljati starih, toda pri tem se delajo nove. Imamo liste, v katerih razpravljamo, imamo diskuzijska zborovanja, konvencije, debate itd., in z vsemi temi pripomočki se učimo, učimo se namreč spoznavati napake in se pri tem izpopolnjevati za delo, ki nas bi vodilo k čim boljšim rezultatom s čim manjšimi napori in žrtvami.

Pregovor pravi: "Kdor se ni nikdar zmotil, ni nikdar ničesar naredil." In ako se že hoče govoriti o zmotah, se jih je zadnjih par let v ameriškem delavskem gibanju naredilo največ v ekstremnih frakcijah in to tudi priznavajo.

Komunisti, danes zbrani v Workers Party, so se izrekli za volilni boj. Pred nedolгим so ga blatili in ga imenovali za brezplodno izgubljanje energij. Volilni boj v deželi, kjer je ogromna večina delavstva še nezavedna, je težak za socialistično stranko in težak za vsako drugo delavsko strujo. Workers Party se tega zaveda, pa stoji rajše ob strani in spušča svoje psiče na — socialiste, menda zato, ker se upajo delati tam, kjer je delati mogoče. Ako bi prijatelji pri Workers Party bili res za solidarnost delavstva, bi se odzvali Debsovemu apelu, se združili z drugimi delavskimi skupinami in potem v enotni organizaciji skušali izboljšati kar je slabega in se bojevali rama ob rami z vsemi ameriškimi zavednimi delavci za preobrat. Ako imajo res za seboj tako maso — kar je seveda pretirana trditve njihovih agitatorjev — bi pomagali sedaj pred volitvami pri agitaciji, da bi delavstvo dobilo vsaj malo tistega zastopstva v postavodajnih telesih, ki mu gre. Zmagovali bi polagoma in ne bilo bi treba polagati vse karte samo na nasilno revolucijo, o kateri se lahko veliko govori, pa nič dela, kapitalizem pa vlada nemoteno naprej, ker ni nobene sile, ki bi se mu stavila na pot.

Veliko govorimo o taktiki. Ali ne bi bilo dobro, da bi se delavci vprašali: Ali je taktika, kakršne se poslužujejo takozvani ekstremisti, nevarna kapitalizmu? Namreč, ali je kapitalizmu škodljivo, če obstojajo v delavskem gibanju struje, ki se bojujejo v prvi vrsti druga proti drugi, ena zoper vse ostale pod krinko revolucionarstva? Ali je razdor, ki ga je povzročila taka taktika, koristil delavstvu ali kapitalističnemu razredu? Ta in še veliko drugih vprašanj bi si morali zastaviti delavci in razmišljati o njih. Potem bi gotovo rekli zaeno z Debsom: "Ako ne moremo napraviti mogočne delavske stranke pod imenom socialistična stranka, je ne bomo mogli tudi pod nobenim drugim imenom. Kajti ime samo na sebi ne šteje, pač pa razsodnost in prevdarno delovanje razumnih delavcev, pa bilo ime tako ali tako. Debs poziva ameriško delavstvo v socialistično stranko, v kateri naj deluje, da bo postala mogočna revolucionarna organizacija, ki bo privedla to deželo v socializem. Le, če bomo skušali tudi v praksi biti solidarni, le če bomo dejansko pokazali smisel za edinstveno fronto proletarijata, se nam bi moglo verjeti, da nam je res za boj proti kapitalizmu in ne za frakcijski boj. Ekstremisti v Workers Party in preje komunisti vedno govorijo o edinstveni fronti, ampak to "edinstvo" razumejo takole: "Vsi dajte misliti tako kot mislimo mi, vsi se pridružite nam in vsi slušajte naša povelja, vsi jih izvršujte in ne vprašujte zakaj, kajti za naše gibanje je potrebna absolutna disciplina, kakor v armadi." Ljudje pa so ljudje, vsakdo ima svojo glavo, disciplina v kasarni-

škem smislu je zoperna človeški naturi in sama po sebi velja nihče rad ne poslušati, nikar da bi jih še izpopolnjeval. Socializem veruje v organizirano silo razumnega delavstva, v moč kooperacije in v razumevanja drugega. Pa primerjajte, kaj je boljše, kasarniška disciplina in slušanje povelj, ali kooperacija in organizacija, v kateri lahko delamo vsi za enake cilje, ne da bi morali slepo slediti temu ali onemu vodstvu in se sliti vsi po enem kopitu.

Članstvu našega kluba in tistim, ki bi želeli pristopiti v klub, naznanjam, da se redne seje vrše vsak prvi torek v mesecu. Prihodnja seja se vrši dne 7. novembra ob 6:30 zvečer pri Antonu Kovačiču. S strani drugih, prihajajte k sejam vsi, kajti s tem, da se boste za delovanje kluba zanimali, da boste sodelovali pri vseh akcijah našega gibanja, bo naš socialistični klub tudi resnično aktiven. Klub bo tudi skrbel, da se bodo naši rojaki bolj zanimali za pridobitev državljanstva. V to svrhu bomo imeli učne tečaje "kako postati državljan Zedinjenih držav". Podučevalo se bo o uradni in drugih ameriških institucijah, ne tako, kakor delajo stoođstotne organizacije dolarskega patriotizma, ampak tako, kako je potrebno s stališča zavednega delavstva. Dežela ne potrebuje lojalnih sužnjev nemogočnemu dolarju, ampak državljanov, ki bodo znali biti kaj več kakor udane pare izkoriščevalnemu razredu.

Delavci, pridružite se našim vrstam. Pridite v naš krog dne 7. novembra. Poučevali se bomo o socializmu, delovali v razrednem boju kakor bomo najbolje mogli in skrbeli, da doprinesemo za osvoboditev človeštva kolikor bo nam največ mogoče.

FRANK MARTINIAK.

Socialistična stranka prodala svoje poslopje in najela nove urade.

Konvencija socialistične stranke, zborujoča v Clevelandu, kakor tudi nova eksekutiva, je sprejela nekatere ključke, naj se poslopje socialistične stranke, v katerem se je nahajal njen glavni urad, proda. Poslopje, ki stoji na stavbišču 220 S. Ashland Blvd., je kupila stranka unija razvažalcev mleka.

V času, ko je stranka kupila to poslopje, je bila na glavnem stanu cel štab tajnikov-prevajalcev od narodnostnih federacij. Razun teh je vzdrževala stranka razne druge oddelke za propagando. Velik urad je bil za takratne razmere potreben. Radi frakcijskih bojev, ki so dobili poln zamah pred tremi leti, je bila nekatere narodnostnih federacij izključenih, par pa jih je odstopilo. Na ta način je bilo že tu precej sob v glavnem stanu izpraznjenih. Trgovske firme, niti konservativne unije, niso imele nikakega nagnenja najeti prostore za svoje urade v strankinem poslopiju, in tako je ostalo precej sob praznih.

Okoli poslopja je tudi velik vrt in poslopje je prikivalo komaj eno petino stavbišča, ki nudi sicer lepo sliko za oči, toda za stranko nima v taki obliki nikakršne vrednosti. Davki od stavbišča in od poslopja v preteklem letu so znašali \$1.800.00, in od tega je bilo plačanih \$1.400 samo za prazni del stavbišča, kar je 4 petine vsega davka. Ker ni imela eksekutiva nikakih izgledov, da bi se moglo poslopje in stavbišče postaviti na plodonosnejšo podlago, je sklenila vse to prodati.

Ker so cene za taka stavbišča in poslopja sedaj precej visoke, je tajništvo stranke ponudilo poslopje in stavbišče na prodaj sedaj. Kupila ga je prej imeno-

na unija za svoj urad, čitalnico in druga zabavišča svoje članstvo. Posestvo je bilo prodano za \$36,000; obitju raznih pristojbin v zvezi s prodajo, je ostala kupna vsota \$35,000. To je \$10,000 več, kakor stranka plačala pri nakupu. Ko se je pričela agitacija za nakup poslopja za strankine urade, je bilo v ta namen nabranih \$10,000. Zaključek eksekutive je, da se za vsota \$10,000 naložiti na banko in se jo hraniti na nakup novega poslopja. Stavbinski fond ostane torej nedotaknjen.

Stranka je najela nove prostore za gl. urad na 11 West Madison Street za \$135.00 na mesec. Novi prostori zadostujejo za sedanje potrebe, kadar pa bodo potrebni večji prostori, bo eksekutiva razpravljala, ne bi bilo umestno kupiti novo poslopje. Najemnik na leto za nove urade bo manjša, kakor so bili sadaški davki od prejšnjega urada, pa tudi v drugih oziroma bo stranka prihranila. Prodaja poslopja je bila toliko izvršena iz gospodarskih razlogov in stranka ni pri tem nič na škodi, pač pa ima še koristi.

Naznanilo.

CHICAGO, ILL. — Poleg številnih društev raznih vrst in zvez imamo tudi samostojno podporno društvo "Zarja", ki je v teku kratkega časa, od kar je bilo ustanovljeno, dobilo že 25 članov in ima okrog \$1000 premoženja. Ta napredek se je dosegel, ne da bi priredili kako igro ali javno veselico. Članarina je 50c na mesec in društvo plača \$1 na dan bolniške podpore.

Kdor izmed čikaških rojakov bi rad kaj več izvedel o tem društvu, naj pride v soboto 4. novembra v Narodno dvorano, kjer bo Zarja priredila veliko veselico. Razni govorniki bodo pojasnili pomen tega društva in seznanili o njemu širšo publiko.

Veselični odbor je na delu, da bo za vsestransko pomoč čimnajtežje preskrbljeno. Tudi je odbor prenehal, da bo udeležence iznenadil s raznimi stvarmi, takšnimi, to pa ostane tajnost do dneva priredbe. Da bi boste prepričali, se je udeležite. Tudi se čuje, da bo proti nekomu protestiralo, kar je tudi tajnost. Prej ne pozabite priti dne 4. novembra v Narodno dvorano. — Član društva.

"Šviga švaga čez dva praga . . ."

Po Federated Press posnemamo sledečo vest datirano iz Chicage:

"Charles Krumbein, distriktni organizator "Workers Party of America" (stranka komunistov), je naznanil te dni, da stranka v Illinoisu nima svojih kandidatov pri letošnjih volitvah, priporočila pa svojim članom in delavcem vobče, da glasujejo za kandidate Farmer-Labor Party.

"Priporočilo pa še ne pomeni, da naša stranka odobrava program farmerske-delavske stranke", se časi naznanilo. "Mi ne prevzemamo nobene odgovornosti za program, ne za kandidate priporočane stranke, povedati moramo odprto, da Farmer-Labor Party, karšna je danes, ni politična stranka delavskega razreda, ki bi mogla voditi delavce v boju s kapitalizmom. Kljub temu so delavske organizacije v Illinoisu, ki podpirajo farmersko-delavsko stranko, na pravem poti. Farmerska-delavska stranka v Illinoisu je za neodvisno politično akcijo in to je tudi naša ideja. Iz tega razloga pravimo delavcem v Illinoisu: Volite kandidate farmerske-delavske stranke!"

Še pred enim letom so ti ljudje preklinjali vsako "undersiranje" kandidatov drugih strank, pod smrt-

nim grehom se prepovedali kompromisno taktiko, sedaj pa priporočajo kandidate stranke, o kateri pravijo, da je zanič, da pa so delavske organizacije, iz katerih farmerska delavska stranka obstoji, allright. To je uganka, ki je ni lahko razrešiti. Stranka je zanič, ampak njeni člani so O. K.

Še nekaj drugega smešnega je zraven. Naši prijatelji pri Workers Party nam neprestano pripovedujejo, da imajo na tisoče članov, bogzna kolikokrat več od števila članov socialistične stranke. Kljub temu ne morejo postaviti svojih kandidatov; in ker so za politično akcijo, priporočajo delavcem, naj glasujejo za kandidate te in te stranke, ki je sicer slaba, ampak — no da, za nekoga je treba vendar glasovati. Prijetno se je na ta način izogniti agitatoričnemu delu. Čemu bi se mučili? Naj se drugi! Proti koncu volilne kampanje pa se poda lepa izjava, da ni nobena stranka delavska razun njihove, ker pa sami nimajo kandidatov, priporočijo svojim članom, naj glasujejo za kandidate najkonservativnejše delavske struje. "Šviga švaga čez dva praga, kaj je to?"

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč".

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE ST.,
CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih inštrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAMFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Sedmi November

Kjerkoli se nahajate v Zedinjenih državah, če ste državljani, pojdite

dne 7. novembra

na volišče in oddajte svoj glas socialistični stranki.

Glasujte za celotno socialistično listo. Agitirajte med tovariši delavci, da se udeležijo volitev in izrečejo svoj protest nad sedanjim sistemom izkoriščanja in potlačevanja.

Širite kampanjsko literaturo, najsibo v angleščini ali slovenščini. Skrbite, da bodo razdani vsi kampanjski letaki J. S. Z. Dobili so jih vsi tajniki naprednih društev in vsi socialistični klubi.

Agitirajmo! Organizirajmo!

Naša zmaga pride, toda do zmage drži boj!

Naprej v borbi za boljšo bodočnost človeka!

Slovenski Socialistični Klub

ŠTEV. I, J. S. Z.

PROGRAM SLAVNOSTI PETLETNICE RUSKE REVOLUCIJE

V NEDELJO 5. NOVEMBRA 1922

NARODNA DVORANA

vogal So. Racine Ave. in W. 18th Street

Dvorana odprta ob 2:30

Popoldne ples.

Pričetek programa ob 6:30 zvečer.

SPORED:

1. Godba.
2. Otvoritveni govor: govori Chas. Pogorelec.
3. Marseljeza, poje pevski zbor "Sava".
4. Ob petletnici ruske revolucije, govori Frank Zajec.
5. Solnčna dežela, deklamira Tilka Udovich.
6. Nastop pevskega zbora "Lira".
7. Agonija jetnika (sibirska slika), izvaja Mihael Ratoushnik.
8. Godba.
- 9.

IGRA

"SESTRA"

drama v štirih dejanjih, spisal J. O.

OSEBE:

Ivan Mihajlovič, (pozneje de Sevres)	Joško Oven
Sonja, njegova sestra	Mici Kovach
Nikolaj Andrejev,	Frank S. Tauchar
Vladimir,	Jacob Marinich
Dimitrij Vasiljevič,	Filip Godina
Nadja Ivanovna	Frances A. Tauchar
Stazimir Ivanov, njen brat	Ivan Rayer
Marija Pavlova	Vera Bernik
Ana, pestunja	Mary Kovach
Katja, natakarcica	Mary Udovich
Pavel Fekorovič, policijski načelnik, pozneje mestni predstojnik	John Olip
Ilinka	Frank Aleš
Jeroška, študent	Chas. Pogorelec
Kazaški častnik	Mihael Ratoushnik
Ječar	Frank Udovich

Romarji, kazaki, jetniki, delavci itd.

Prvo dejanje se vrši v predmestju Moskve, drugo v Sibiriji, tretje nekje v notranjosti Rusije in četrto v Moskvi. Med prvim in drugim dejanjem preteče deset let.

Po končanem programu ples in prosta zabava.

Vstopnina 50c, vojni davek vtič.

PRIHODNJE PRIREDBE SOCIALISTIČNEGA KLUBA ŠT. 1.

Dne 31. decembra 1922, Silvestrova zabava.

V nedeljo 11. februarja 1923, dramska predstava v dvorani ČSPS.

V nedeljo 1. aprila 1923, dramska predstava v dvorani ČSPS.

CENIK KNJIG,

Poslovne knjige, romani, povesti in črtice.

MANIE HIGGINS, spisal Upton Sinclair, poslovne knjige, 481 strani, ležno vezana v platno	1.00
TA IN CILJI, knjiga posvečena Simon Gregorju, (Dr. Dom. Stribrny), 152 strani, mehko vezana	.60
NO ŽIVLJENJA, (Ivan Cankar), 230 strani, mehko vezana	1.20
DOJE GNEZDO, (Vladimir Levstik), 219 strani, mehko vezana	1.00
DOJE ŽIVLJENJE, (Ivan Cankar), broširana, 168 strani, 60c; vezana v platno	.85
STNIKOVA TRILOGIJA, Ivanu Cankarju v spomin. (Alojz Kraigher), 134 strani, broširana, mehko vezana v platno	1.00
RAVLJICE, (Oskar Wilde), 162 strani, trdo vezana	1.00
BEZ ZARJE, (Milan Pugelj), 176 strani; trdo vezana	.90
DOBE IZ SANJ, (Ivan Cankar), 165 strani, trdo vezana	1.10
MINJA PRI KRALJICI GOSJI NOŽICI, (Anatole France), 298 strani, trdo vezana	1.10
INFESIJE LITERATA, (J. S. Machar), zbirka spisov, trdo vezana	.75
MAKI, (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	.75
VESTI MAKSIMA GORKEGA, broširana, 210 strani	.75
POVESTI, (L. Tolstoj), broširana	.35
GRAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.70
MALEC, (F. M. Dostojevskij), broširana, 264 str.	.60
ONJA KMEČKA VOJSKA, (August Senoa), broširana, 378 strani	.75
OBZAR, (Taras Sevcenko), trdo vezana, 288 str.	.85
KO SEM SE JAZ LIKAL, (Jakoba Aleševca spisal), trije zvezki, vezani v platno, I. zvezek 85c; II. zvezek \$1.00; III. zvezek 75c; vsi trije zvezki skupaj	2.60
ŠIP JURČICA ZBRANI SPISI, trda vezba, IV. zvezek, \$1.00; V. zvezek 75c; VI. zvezek, 85c; vsi trije zvezki skupaj	2.60
OT, (Lois Coloma), roman, 269 strani, trda vezba	.95
VESTICE, (Rabindranath Tagore), broširana	.40
ARINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Kuchy), broširana	.35
ESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.60
ROVŠKA KUJARICA. (J. Š. Baar), povest, trda vezba	1.00
EDALCI. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
AFISA. (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih	.60
ARKICA AGIČEVA. (Ks. Šandor-Gjalski), povest, 300 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
EL. (P. Chocholoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno	1.60
ITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno	1.50
DOVICA. (I. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.30
ON CORREA. (G. Keller), roman	.30
TO LET SLOVENSKE LIRIKE. (C. Golar), vezana v platno	1.10
LIZOFKA ZGODBA. (Alojz Jirasek), trda vezba	.50
ONOŽEC IN DRUGE ZGODBE. (Karl Ewald), s slikami, trda vezba	1.10
OLEM. (G. Meyrink), roman, trda vezba	1.00
EPTAMERON. (Margareta Valoiska), povest, broširana	.55

ČRNI PANTER. (M. Pugelj), povest, trda vezba	1.00
SRCE. (Henrik Mann), novele, trda vezba	.60
SPOVED, (L. N. Tolstoj), broširana	.40

Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige in brošure.

SOCIALIZEM IN VERA, spisal Zvonimir Bernot, 128 strani, mehko vezana 50c, trdo vezana	.65
POT K SOCIALIZMU, (Dr. Oto Bauer)	.20
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	.30
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA. (Etbin Kristan)	.80
UVOD V BUDDHIZEM, (Jos. Suchy)	.20
NALEZLJIVE BOLEZNI, (Dr. E. Mayer)	.30
MODERNI POLITIČNI RAZVOJ, MODR. GOSP. RAZVOJ SOCIALIZMA, (Dr. Jos. Ferfolja)	.10
ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju bolezni, letnik 1921	1.00
ZDRAVJE, jan.-feb. in marčna izdaja, leto 1922, vsaka po	1.0
V NOVO DEŽELO. (Etbin Kristan)	.30
KATOLIŠKA CERKEV IN SOCIALIZEM	.30
PROLETARIJAT	.15
KDO UNIČUJE PROIZVAJANJE V MALEM	.20
DRŽAVA PRIHODNOSTI	.20
SOCIJAL. KNJIŽNICA (dva snopiča)	.10
ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM	.10
O KONSUMNIH DRUŠTVIH	.10
ZBIRKA RUDARSKIH IN FUŽINSKIH IZRAZOV, (J. Bezljaj)	.30
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Mencej)	.25
SRBSKA POČETNICA, (J. T.)	.50
PSIHIČNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI. (Ivan Robida), broširana	.90
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba	.40
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)	5.00
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala in založila Književna matica SNPJ., 364 strani, vezana v platno	2.00
ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec)	.60
ZAKON BIOGENEZIJE. (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50

Razno.

TRIJE LABODJE, ilustrirana revija	.40
"KRES", št. 5. — 6. (Cankarjeva številka)	.25
RDEČI PILOT, mesečnik prevratne mladine za duhovno revolucijo, izhaja v Ljubljani, prva in druga številka	.05
O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)	.10
"KRES", št. 8.	.15
KRES, št. 9, 10	.25
DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)	.10
AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, letnik 1922, mehko vezan 50c, vezan v platno	.75
PROLETAREC, letnik 1921, vezan v platno	6.00
NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV	.40
AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920	.50

(Dalje na 16. str.)

CENIK KNJIG.

(Nadaljevanje s 15. strani.)

"PROLETAREC", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920..... 6.00
CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5 c.
(Imamo jih dvojne vrste.)

Angleške knjige.

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00
100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota..... 1.20
THE BRASS CHECK. (Upton Sinclair). Študija ameriškega žurnalizma, vezana v platno..... 1.20
THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izražljanju ver za privatne interese..... 1.20
"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno.... 1.20

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

PROLETAREC.

3639 W. 26th Street

Chicago, Ill.

Damoklejev položaj.

Damokleja, ki je bil obešenjak na dvoru Dionizija v Sirakuzah v 4. stoletju pred Kristom, je vladar posadil tedaj, ko je nekoč povzdigoval prince deveta nebesa, na sijajnem banketu na mesto, ki mu je nad glavo visel meč, obešen na en sam las, kar je pomenjalo dovolj jasno, v kakšnem strahu morajo živeti vladarji. Zelo mnogi ljudje živijo v enakem položaju. Njihov želodec je tako slabo, njihovo črevesje je tako izprideno, da trpe takšni ljudje neprestano na slabi prebavi glavobolu, zabasnosti in zaprtju. Karkoli jedo, čutijo vedno meč želodčnih nadlog nad svojo glavo. V takih slučajih je Trinerjevo grenko vino zdravilo, ki popravi ta nadležni položaj. Ono izčišča in krepi drob ter ga pripravi na normalnemu službovanju. Dobiti ga morete pri svojem lekarnarju ali trgovcu z zdravili, ki ima poleg tudi druga Trinerja zdravila, posebno pa letnemu času primerni Trinerjev Cough Sedative za prehlad in Trinerjev liniment za revmatizem in nevralgijo.

VAŽNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSARO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostomislec, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

SEVEROVA ZDRAVILA VZDRŽUJEJO ZDRAVJE V DRUŽINAH.

Hude Bolečine.

revmatične hitro olajšate, če rabite

**SEVERA'S
GOTHARDOL**

Zanesljivi liniment

Iskufako uporaben je za izvinjenje, otekline, za otrpnelost, in ohromelost bolnih mišic ter udov.

CENA 30 IN 60 CENTOV

Vprašajte v lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

LAWDALE CLOTHING HOUSE

3649-51 W. 26th Street,
CHICAGO, ILL.

Prilpoča Slovencem svojo bogato zalogo moških in deških oblek, srajc, klobukov, čepic, ovrtnikov, spodnje obleke itd. itd.

Cene zmerne — Postrežba točna.

SLOVENSKA BANKA

Zakrajšek & Češark

70 — 9th Ave.,
New York City

pošilja denar v stari kraj hitro, zanesljivo in po nizkih cenah,

prodaja vozne listke za vse važne prekomorske linije, in

opravlja vse druge posle, ki so v zvezi s starim krajem.

Postrežba točna in solidna.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.